



Muistio

26.3.2024

VN/24616/2022
VN/24616/2022-VM-66

Erityisasiantuntija Ida-Ellen Kaski

Lausuntotiivistelmä arviomuistiosta poliittisesti vaikutusvaltaisten henkilöiden henkilötietojen käsittelystä keskitetyn kansallisen tietojärjestelmän avulla

Lausuntopyyntö

Valtiovarainministeriön arviomuistio poliittisesti vaikutusvaltaisten henkilöiden henkilötietojen käsittelystä keskitetyn kansallisen tietojärjestelmän avulla oli lausuttavana ajalla 2.1. – 13.2.2024.

Tausta

Rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estämisestä annetun lain (444/2017, jäljempänä *rahanpesulaki*) kokonaisuudistuksen ja osittaisuudistuksen yhteydessä nostettiin esille viranomaisen ylläpitämä keskitetty tietokanta, josta ilmoitusvelvollinen voisi varmistaa henkilön poliittisesti vaikutusvaltaisen aseman. Rahanpesulain osittaisuudistusta valmistelleessa työryhmässä selvitettiin mahdollisuutta perustaa Suomeen viranomaisen ylläpitämä rekisteri, josta rahanpesulain mukainen ilmoitusvelvollinen voisi jatkossa tarkistaa PEP-henkilöt.¹ Asian selvittämistä ei voitu aikataulusyistä jatkaa työryhmän toimikauden aikana, vaan työryhmä jätti jatkoselvittämisen valtiovarainministeriön päätettäväksi. Valtiovarainministeriössä nähtiin tarpeelliseksi käynnistää hanke arviomuistion laatimiseksi poliittisesti vaikutusvaltaisten henkilöiden henkilötietojen käsittelystä keskitetyn kansallisen tietojärjestelmän avulla.

Valtiovarainministeriön laatima arviomuistio käsittelee poliittisesti vaikutusvaltaisia henkilöitä koskevaa tietojen käsittelyä keskitetyn kansallisen tietojärjestelmän avulla. Arviomuistiossa kuvataan ja arvioidaan sellaisten tietojen käsittelyn nykytilaa, joiden perusteella rahanpesulain mukaiset ilmoitusvelvolliset pystyvät toteamaan asiakkaan tai asiakkaan tosiasiallisen edunsaajan poliittisesti vaikutusvaltaiseksi henkilöksi tai tällaisen henkilön perheenjäseneksi tai yhtiökumppaniksi. Erityisesti arvioinnissa on otettu huomioon henkilötietojen käsittely tietosuojasääntelyn ja kansallisen sääntelyliikkumavaran kannalta. Arviomuistiossa kuvataan

¹ PEP-henkilö: Rahanpesulain 1 luvun 4 §:n 1 momentin 11 alakohdan mukainen poliittisesti vaikutusvaltaisen henkilö.

mahdollisia toteuttamisvaihtoehtoja ja niiden keskeisiä vaikutuksia henkilötietojen suojaan henkilötietojen keräämisen ja tallentamisen kannalta, sekä mahdollisia vaihtoehtoja rekisterinpitäjäksi.

Tavoitteena on parantaa rahanpesulain mukaisten ilmoitusvelvollisten välttämättömien asiakkaan tuntemiseen tarvittavien tietojen saatavuutta, kattavuutta, luotettavuutta ja ajantasaisuutta. Tietojen oikeellisuuden varmistamiseksi on arvioitu sekä lakisääteisen ilmoitusvelvollisuuden asettamista eri tahoille tai vaihtoehtoisesti tietojen keräämistä jo olemassa olevista tietokannoista. Myös tietopyynnöistä perittävien maksujen kohtuullisuutta on arvioitu.

Lausuntopalaute

Lausuntoja pyydettiin 68:lta eri toimijalta. Lausuntopyyntöön tuli yhteensä 31 vastausta. Lausunnon antoivat Ahvenanmaan maakuntahallitus, Eduskunnan kanslia, Eduskunnan oikeusasiamiehen kanslia, Elinkeinoelämän Keskusliitto EK, Etelä-Suomen aluehallintovirasto, Finanssiala ry, Finanssivalvonta, keskusrikospoliisi, Kiinteistöväylitysalan Keskusliitto ry, Kilpailu- ja kuluttajavirasto, korkein hallinto-oikeus, Oikeuskanslerinvirasto, oikeusministeriö, Patentti- ja rekisterihallitus, Poliisihallitus, puolustusministeriö, sisäministeriö, Suomen Asianajajaliitto, Suomen Kiinteistöväylittäjät ry, Suomen Perimistöimistöjen Liitto ry, Suomen Taloushallinto-liitto ry, Suomen Tunnistetieto Oy, Suomen Yrittäjät ry, työ- ja elinkeinoministeriö, ulkoministeriö, Ulosottolaitos, vakuutusosasto, valtioneuvoston kanslia, Verohallinto ja Veikkaus Oy. Suojelupoliisi ilmoitti, että sillä ei ole lausuttavaa arviomuistioista. Lisäksi lausunnon antoi yksi yksityishenkilö.

Lausuntopalaute sisälsi mahdollista jatkovalmistelua varten ehdotuksia ja huomioita liittyen ehdotetun keskitetyn kansallisen PEP-tietojärjestelmän käyttöön, toteutukseen ja sisältöön. Enemmistö lausunnonantajista kannatti jatkovalmistelun aloittamista ja katsoi kansallisen keskitetyn PEP-tietojärjestelmän parantavan PEP-tietojen saatavuutta, kattavuutta, luotettavuutta ja ajantasaisuutta. Valtaosa lausunnonantajista katsoi, että rekisterinpitäjän tulisi olla viranomainen.

Jatkovalmistelun osalta tunnistettiin tarve perusteellisemmalle vaikutustenarvioinnille. Lisäksi huomioon tulee ottaa se, ettei ilmoitusvelvollisiin kohdistuva hallinnollinen taakka kasva suhteettoman suureksi. Lausuntopalauteessa otettiin kantaa myös rekisterin käytön maksullisuuteen ja pakolliseen käyttöön. Osa lausunnonantajista katsoi, että käytön tulisi olla maksutonta tai kohtuuhintaista, minkä lisäksi nostettiin esille, että PEP-tietojärjestelmän käytön tulisi perustua vapaaehtoisuuteen.

Useassa lausunnossa nostettiin esille rekisterin muodostama luottamuksensuoja. Ilmoitusvelvollisen tulisi pystyä luottamaan PEP-tietojärjestelmän tietoihin eikä sen tarvitsisi enää hankkia lisätietoja asiakkaalta itseltään tämän PEP-aseman selvittämiseksi. Useat lausunnonantajat, erityisesti viranomaiset, nostivat esille myös tarpeensa PEP-tietojärjestelmän käyttöoikeuksille, jos tällainen tietojärjestelmä perustettaisiin. Lisäksi lausunnoissa annettiin erilaisia näkökulmia tietojärjestelmän toteutustapaan liittyen. Lausunnoissa arvioitiin myös tietojen ilmoittamisen tarpeellisuutta sekä sitä, voisiko tiedot hakea jo olemassa olevista viranomaisen julkaisemista julkisista lähteistä. Myös hallinnollisten seuraamusmaksujen osalta lausunnoissa nostettiin esille sekä haasteet hallinnollisten seuraamusmaksujen määräämiseksi viranomaiselle ja toisaalta myös oikeusministeriössä käynnissä oleva hanke siihen liittyen.

Useassa lausunnossa nostettiin esille tietosuojaa koskevat näkökulmat, jotta valmistelussa turvataan henkilötietojen käsittelyssä myös tietosuojaperiaatteiden tehokas toteutuminen. Lausunnoissa korostettiin sitä, että tietojen käsittelyn välttä-

mättömyyttä ja oikeasuhtaisuutta tulisi arvioida myös jatkovalmistelussa yksityiskohtaisesti. Toisaalta lausunnoissa myös nostettiin esille jo esivalmistelussa tehty hyvä ja kattava tietosuojanäkökulmien huomiointi.

Osa lausunnonantajista nosti esille sen, että tiedot ovat saatavissa jo nykyisistä rekistereistä, vaikkakin tunnistettiin tietojen mahdollinen aukollisuus ja puutteet. Lisäksi huomioitiin, että kansallinen PEP-tietojärjestelmä ei poistaisi tarvetta kaupallisten toimijoiden käyttöön, sillä rekisteriin ei tulisi tietoja ulkomaalaisista PEP-henkilöistä tai heidän perheenjäsenistään tai yhtiökumppaneistaan.

Yksityiskohtainen lausuntopalaute

Ahvenanmaan maakuntahallitus toteaa, että kansallinen rekisteri PEP-henkilöistä voi helpottaa ilmoitusvelvollisia asiakkaan tuntemisessa. Maakuntahallitus toteaa, että useiden Ahvenanmaan välitysliikkeiden ollessa suhteellisen pieniä, on erittäin tärkeää, että mahdollinen rekisterin käytöstä veloittava maksu pidetään kohtuullisena. Verrattuna markkinoilla oleviin toimijoihin, tulisi kansallisen rekisterin käytön olla edullisempaa. Maakuntahallitus katsoo, että arviomuistiossa esitetyn mukaisesti jatkovalmistelussa tulisi tehdä perusteellinen vaikutusten arviointi. Lisäksi huomioon tulisi ottaa erityisesti suojattavat henkilöryhmät. Maakuntahallitus korostaa, että hallinnollinen taakka ei saa kasvaa suhteettoman suureksi ilmoitusvelvollisen kokoon nähden.

Eduskunnan kanslia toteaa, ettei sillä ole lausuttavaa kansallisen tietojärjestelmän tarpeellisuudesta tai siitä, tuleeko vielä jokin näkökulma erityisesti ottaa huomioon vaikutusten arvioinnissa. Eduskunnan kanslia tuo myös esille lausunnossaan, että se vastaanottaa tiedot valituista kansanedustajista oikeusministeriön ylläpitämästä rekisteristä ja näiden tietojen pohjalta ylläpidetään eduskunnan omaa henkilörekisteriä kansanedustajista eduskunnan sisäiseen käyttöön ja julkaisu- ja tiedonvälitysvälineinä varten. Kansanedustajatietoja julkaistaan eduskunnan verkkosivuilla ja avoimen datan verkkopalvelussa (avoindata.eduskunta.fi). Eduskunnan kanslian näkökulmasta on kannatettavaa hyödyntää julkishallinnon rekistereissä olevia kansanedustajatietoja uudessa PEP-henkilörekisterissä ja selvittää eri toteutusvaihtoehtoja valmistelun aikana.

Eduskunnan oikeusasiamiehen kanslia toteaa, ettei se arviomuistiossa esitettyjen tietojen valossa ole vakuuttunut keskitetyn järjestelmän välttämättömyydestä tai tarpeellisuudesta PEP-asiakkuuksien tehostetun tuntemisvelvollisuuden tehokkaaksi soveltamiseksi. Lausunnon mukaan arviomuistiossa ei ole riittävästi arvioitu keskitetyn tietojärjestelmän taloudellisia vaikutuksia eikä vaikutuksia kansalliseen turvallisuuteen ja rekisteröityjen perusoikeuksiin. Lisäksi tiedot ovat ainakin pääosin saatavissa jo olemassa olevista rekistereistä eikä EU-lainsäädäntö edellytä keskitettyä tietojärjestelmää. Eduskunnan oikeusasiamiehen kanslia katsoo, että keskitetyllä tietojärjestelmällä olisi arviomuistionkin mukaan todennäköisesti kansalliseen turvallisuuteen liittyviä vaikutuksia, jolloin mahdollinen jatkovalmistelu edellyttäisi huolellista arviointia siitä, millä tavoin tavoitteet olisivat toteutettavissa aiheuttamatta uhkaa kansalliselle turvallisuudelle tai yksittäisten rekisteröityjen henkilöiden turvallisuudelle, samalla rajoittamatta rekisteröityjen perusoikeuksia.

Eduskunnan oikeusasiamiehen kanslia toteaa, että jatkovalmistelussa tietojen käsitteilyn välttämättömyyden ja oikeasuhtaisuuden arviointiin sekä perustelemiseen on syytä kiinnittää erityistä huomiota. Lisäksi kaavailun keskitetyn kansallisen tietojärjestelmän sisältämien tietojen suhdejulkisuuslainsäädäntöön, erityisesti meillä olevaan uudistukseen julkisuusperiaatteen ja henkilötietojen suojan yhteensovittamiseksi, on arvioitava jatkovalmistelussa. Lausunnossa nostetaan esille, että jatkovalmistelussa Tanskan mallia tulisi arvioida tarkemmin. Mallin arviointia puoltaa erityisesti velvollisuus olla rajoittamatta yksityiselämän suojaa enempää kuin olisi välttämätöntä rekisterin hyväksyttävän käyttötarkoituksen kannalta. Mikäli

keskitettyä henkilötietojen käsittelyä päädytään jatkovalmistelussa edelleen pitämään välttämättömänä ja oikeasuhtaisena, olisi henkilötietojen käsittelyssä turvattava myös tietosuojaperiaatteiden tehokas toteutuminen. Eduskunnan oikeusasiamiehen kanslia nostaa esille, että jatkovalmistelussa on erityisesti kiinnitettävä huomiota tietojen minimointiin erityisesti rekisteröityjen henkilöpiirin osalta, lasten henkilötietojen suojaamiseen sekä tietojen ajantasaisuuteen ja virheettömyyteen (täsmällisyyteen) oikeudellisen laadun takeena. Tätä vaihtoehtoa tulisi arvioida myös huomioiden pyrkimys pienentää keskitetyn henkilötietojen käsittelyn kasvattamaa ja muistiossakin tunnistettua erityisesti ulkomaisen tiedustelun aiheuttamaa riskiä oikeudettomasta pääsystä tietoon.

Elinkeinoelämän keskusliitto (EK) pitää perusteltuna sitä, että valtiovarainministeriössä on selvitetty PEP-henkilöiden keskitetyn kansallisen tietojärjestelmän toteuttamista. EK pitää myös perusteltuna hankkeen tavoitteita. EK katsoo, että jos hanketta päätetään jatkaa jatkovalmistelussa, tulee tietojen kerääminen ja ylläpitäminen suunnitella ja varmistaa niin, että ilmoitusvelvollinen voi luottaa rekisterin tietoihin eikä sen tarvitse enää hankkia lisätietoja asiakkaalta itseltään tämän PEP-aseman selvittämiseksi. Jatkovalmistelussa olisi erityisesti kiinnitettävä huomiota ei vain ilmoitusvelvollisille koituvaan hallinnolliseen taakkaan, vaan yleisesti kaikkia yrityksiä mahdollisesti koskeviin vaikutuksiin. Tässäkin lähtökohtana tulisi olla hallinnollisen taakan minimoiminen.

Etelä-Suomen aluehallintovirasto kannattaa esitettyä keskitettyä kansallista tietojärjestelmää poliittisesti vaikutusvaltaisista henkilöistä (PEP). Aluehallintovirasto nostaa lausunnossaan esille, että asiakkaan poliittista vaikutusvaltaa koskevaa ajantasaista tietoa on usein vaikeaa saada luotettavista lähteistä. Aluehallintovirasto tuo esille lausunnossaan, että markkinoilla jo nyt olevilla maksullisilla tietopalveluilla ei ole julkista luotettavuutta eikä niiden kattavuudesta ole takeita. Lisäksi maksullisuutensa vuoksi ne eivät ole kaikkien ilmoitusvelvollisten saatavilla. Aluehallintoviraston näkemyksen mukaan rahanpesulain perusteella on riittävää, että ilmoitusvelvollinen tiedustelee asiakkaaltaan, onko tämä poliittisesti vaikutusvaltainen henkilö, tämän perheenjäsen tai yhtiökumppani. Lisäksi tunnistetaan tilanteita, joissa asiakas antaa tahallisesti tai tahattomasti virheellistä tietoa PEP-asetaan, minkä johdosta ilmoitusvelvollinen kohdistaa tavanomaisia tuntemistoimia tehostetun tuntemismenettelyn sijasta. Aluehallintovirasto nostaakin esille sen, että ilmoitusvelvollisten on erityisen vaikeaa tunnistaa mahdollisia vääriä tietoja tilanteissa, joissa asiakas on poliittisesti vaikutusvaltaisen henkilön perheenjäsen tai yhtiökumppani.

Aluehallintoviraston näkemyksen mukaan keskitetty kansallinen tietojärjestelmä poliittisesti vaikutusvaltaisista henkilöistä antaisi ilmoitusvelvollisille laadukkaan ja luotettavan tietolähteen PEP-tiedoille. Tietojen tulisi olla saatavissa sekä käyttöliittymän että rajapinnan kautta, sillä se palvelisi eri kokoisia ilmoitusvelvollisia. Lisäksi tietojen tulisi olla maksuttomia tai perittävän maksun tulisi olla riittävän matala, jotta myös pienillä toimijoilla olisi kannustinta ottaa palvelu käyttöön. Aluehallintovirasto toteaa, että sen valvomat rahanpesulain 1 luvun 2 §:n 1 momentin 13, 14, 16–18 ja 20–26 kohtien mukaiset toimijat ovat keskenään hyvinkin erilaisia henkilömäärältään ja liikevaihdoltaan.

Aluehallintovirasto katsoo, että rekisterinpitäjän tulisi olla viranomainen, jotta rekisterissä olevan tiedon ajantasaisuus sekä luotettavuus voidaan varmistaa. Lisäksi rahanpesulain 7 luvun 1 §:n mukaisten valvojien tulisi päästä PEP-rekisteriin, sillä se edesauttaisi valvojien valvontatyötä.

Finanssiala ry (FA) toteaa, että tarve luotettavalle ja ajantasaiselle kansalliselle PEP-rekisterille on rahanpesulain voimaantulon jälkeen selvästi kasvanut mm. ilmoitusvelvollisten compliance-velvoitteiden sekä kansallisen ja kansainvälisen toiminta- ja turvallisuusympäristön kiristymisen myötä. FA toteaa, että se esitti PEP-rekisterin perustamista neljännen rahanpesudirektiivin kansallisen toimeenpanon

yhteydessä. Lausunnossa tuodaan esille, että ilmoitusvelvollisten on tarpeen tietää yksiselitteisesti, mitkä kaikki tehtävät PEP-rekisteri kattaa. Lisäksi FA pitää tärkeänä sitä, että rekisteri sisältäisi PEP-henkilöiden ohella tarpeelliset tiedot myös heidän perheenjäsenistään ja yhtiökumppaneistaan. Ilmoitusvelvollisen tulee myös pystyä luottamaan rekisterin tietoihin siten, ettei tietoja tarvitse selvittää asiakkaalta itseltään.

FA pitää välttämättömänä, että PEP-rekisterin tiedot ovat yhtäläisesti ja kohtuullisin ehdoin kaikkien ilmoitusvelvollisten eli myös ulkomaisten toimijoiden sivuliikkeiden käytössä. Tämä ratkaisu varmistaisi sen, että myös tietokantapalveluiden kautta saatavat PEP-tiedot ovat luotettavia ja ajantasaisia, mikä olisi rekisteröityjen oikeuksien kannalta tärkeää. Samalla se tarjoaisi ilmoitusvelvollisille mahdollisuuden valita itselleen tarkoituksenmukaisimman tavan hankkia PEP-tietoja ja turvaisi myös kilpailuneutraliteetin toteutumisen.

FA nostaa esille arviomuistion tulkinnan, jonka mukaan pelkkä tieto siitä, että henkilö toimii merkittävässä julkisessa tehtävässä taikka on tällaisen henkilön perheenjäsen tai yhtiökumppani, voisi olla yleisen tietosuoja-asetuksen 9 artiklassa tarkoitettuihin erityisiin henkilötietoryhmiin kuuluva tieto. FA katsoo tulkinnan olevan virheellinen, sillä mainittu 9 artikla suojaa poliittisia mielipiteitä, ei merkittävässä julkisessa tehtävässä toimimista sinänsä. PEP-tietojen valtiosääntöisen arkaluonteisuuden osalta FA pitää myös selvänä, ettei pelkkä tieto henkilön toimimisesta merkittävässä julkisessa tehtävässä tai tällaisen henkilön lähipiiriin kuulumisesta ole arkaluonteinen ja mainitut tiedot ovat lisäksi nykyisinkin saatavilla julkisista tietolähteistä. PEP-tietojen käsittelijän tunnistamista ja tunnistautumista koskien FA toteaa, että rekisteritietoja kyselevät työntekijät hakevat tietoja ilmoitusvelvollisen edustajana ja he voivat olla rahanpesulain 9 luvun 1 §:ssä säädetyn suojeluvelvoitteen piirissä. Jos hakujen rekisteröinti ylipäätään nähdään välttämättömäksi, tietojen hakijana tulisi näkyä ilmoitusvelvollisen yrityksen nimi. FA ei pidä tarkoituksenmukaisena tai edes mahdollisena, että PEP-rekisterin käytölle voitaisiin asettaa olenaisesti ankarampia vaatimuksia kuin vastaaville muille rekistereille ja tietopalveluille.

FA esittää, että tietojen ajantasaisuuden varmistamiseksi PEP-rekisteriin rakennetaan toiminnallisuus, joka mahdollistaa PEP-aseman muutosten automaattisen seurannan. Lisäksi tietojen säilytysajan tulee olla yhdenmukainen ilmoitusvelvollisten lakisääteisten velvoitteiden kanssa. FA katsoo, että PEP-rekisterin toteutustapaa ja rekisterinpitäjää valittaessa tulisi mahdollisuuksien mukaan hyödyntää nykyisiä järjestelmiä ja rajapintoja ja välttää uusien teknisten ratkaisujen luomista. Toteutustapaa valittaessa tulisi kiinnittää erityistä huomiota PEP-rekisterin helppokäyttöisyyteen, luotettavuuteen ja kustannustehokkuuteen.

FA toteaa, että jatkovalmistelussa PEP-rekisterin tietosisältöä määriteltäessä on tärkeää varmistaa, että sitä voidaan tarpeen mukaan muokata muuttuvia säännöksiä vastaavaksi. Lisäksi jatkovalmistelussa tulisi arvioida, onko PEP-rekisterin tietosisältö tarkoituksenmukaista rajata vain PEP-aseman selvittämisen kannalta välttämättömiin seikkoihin vai olisiko sitä laajennettava myös muihin tietoihin, joilla voi olla välitön merkitys rahanpesun ja terrorismin riskien arvioinnin kannalta. FA katsoo, että PEP-rekisteristä säädettäessä tulisi varmistua siitä, että PEP-henkilöllä itsellään on velvollisuus ilmoittaa tiedot omasta sekä perheenjäsentensä ja yhtiökumppaniensa PEP-asemasta, jos mikään muu taho ei ole siihen velvollinen tai se on laiminlyönyt ilmoitusvelvollisuutensa. Jotta PEP-rekisterin tietoihin voidaan luottaa, PEP-tiedot ja niiden muutokset tulisi ilmoittaa rekisterinpitäjälle laissa säädettyä kohtuullisen ajan kuluessa. FA toteaa, että jos tarkoituksena on PEP-rekisterin käytön pakollisuus ilmoitusvelvollisille, tulee siitä säätää selvästi ja samalla yksilöidä se, missä tilanteissa ja keiden osalta rekisteriä on käytettävä. Lausunnossa todetaan myös, että finanssitoimialan yksityiskohtaisia näkemyksiä kansalliseen

PEP-rekisterin perustamiseen liittyen on annettu jo käsittelyn aikaisemmassa vaiheessa.

Finanssivalvonta toteaa, että kansallinen keskitetty tietojärjestelmä parantaisi rahanpesulain mukaisten ilmoitusvelvollisten välttämättömien asiakkaan tuntemiseen tarvittavien tietojen saatavuutta, kattavuutta, luotettavuutta ja ajantasaisuutta. Lisäksi se tarjoaisi nykyisten etenkin pienten ilmoitusvelvollisten kannalta kalliina pidettyjen kaupallisten PEP-tietokantatoimijoiden rinnalla kohtuuhintaisen vaihtoehdon saada PEP-asemaa koskevia luotettavia tietoja. Finanssivalvonta pitää tärkeänä, että myös ilmoitusvelvollisilla, jotka ovat ulkomaisen toimijan sivuliikkeitä Suomessa tai jotka tarjoavat palveluita rajan yli ulkomailta Suomeen, olisi oikeus käyttää keskitettyä kansallista PEP-tietojärjestelmää. Näiden ilmoitusvelvollisten tarpeet saada luotettavia ja ajantasaisia tietoja rahanpesulain mukaisten velvoitteiden täyttämiseksi ovat yhtä suuret kuin kotimaisten ilmoitusvelvollisten. Lausunnossa myös katsotaan, että näiden toimijoiden saaminen mukaan rekisterin käyttöön auttaisi pyrkimyksessä tehostaa rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estämistä.

Finanssivalvonta katsoo, että keskitetyn kansallisen tietojärjestelmän tiedot olisi tärkeä olla myös valvojien käytettävissä. Finanssivalvonta toteaa, että sen valvontaviin kohdistama valvonta kohdistuu muun muassa siihen ovatko valvottavien menettelytavat asiakkaan tai tämän tosiasiallisen edunsaajan PEP-aseman selvittämiseksi riskiperusteisesti arvioiden asianmukaiset ja soveltavatko valvottavat myös käytännössä näitä menettelytapoja riskiperusteisesti oikein. Finanssivalvonta toteaa, että sille olisi valvojana merkittävä hyöty siitä, että se saisi keskitetystä rekisteristä suoraan valvontatoimiensa kannalta tarpeelliset tiedot niin PEP-henkilöistä kuin myös heidän perheenjäsenistään ja yhtiökumppaneistaan. Lausunnossa todetaan, että jatkovalmistelussa keskitetyn rekisterin tietojen poistamisaikaa pohdittaessa olisi syytä huomioida myös se, että valvojien tekemät valvontatoimet ovat tyyppillisesti jälkikäteisvalvontaa.

Finanssivalvonta toteaa, että jatkovalmistelussa arvioitaessa mahdollista velvollisuutta hyödyntää keskitettyä kansallista PEP-tietojärjestelmää asiakkaan PEP-aseman varmistamiseksi, tulee ottaa huomioon se, että Suomessa on kansallisesti laajennettu rahanpesulain soveltamisalaa pidemmälle kuin mitä EU-sääntely edellyttää. Finanssivalvonta nostaa esille sen määräyksissä ja ohjeissa 2/2023 esitetyn tulkinnan, jonka johdosta Finanssivalvonta katsoo, ettei se pidä tarkoituksenmukaisena tietojärjestelmän käytön asettamista pakolliseksi sellaisille toimijoille, joiden ei Finanssivalvonnan tulkinnan mukaan tarvitse aina riskiperusteisten menettelyjen puitteissa selvittää asiakkaan tai tämän tosiasiallisen edunsaajan PEP-asemaa.

Finanssivalvonta nostaa esille, että arviomuistiossa (s. 18) todetaan, että suosituksen 12 mukaan rahoituslaitoksilta olisi edellytettävä kohtuullisia toimenpiteitä sen määrittämiseksi, onko asiakas tai tosiasiallinen edunsaaja kotimainen poliittisesti vaikutusvaltainen henkilö tai henkilö, jolle on annettu tai jolle on uskottu kansainvälisen järjestön merkittävä tehtävä. Lausunnossa todetaan, että tältä osin on syytä kiinnittää huomiota siihen, että FATF:n suositus tehostetuista tuntemistoimista on ankarampi ulkomaisten PEP-henkilöiden suhteen. Ulkomaisten PEP-henkilöiden osalta Finanssivalvonta toteaa, että jatkossakin ilmoitusvelvollisilla tulee olla asianmukaiset menettelyt sen toteamiseksi, onko asiakas tai asiakkaan tosiasiallinen edunsaaja PEP-henkilö, sillä arviomuistiossa todetusti PEP-tietojärjestelmä ei sisältäisi ulkomaisia PEP-tietoja. Finanssivalvonta nostaa esille, että kaupallisten tietopalveluiden käyttäminen voi olla ilmoitusvelvollisille edelleenkin jatkossa välttämätöntä, jotta niiden menettelyt PEP-aseman toteamiseksi olisivat rahanpesulain 3 luvun 13 §:n 1 momentin edellyttämien tavoin asianmukaiset ja riskiperusteiseen arviointiin pohjautuvat. Lisäksi Finanssivalvonta katsoo, että jatkovalmistelussa on tärkeää arvioida samalla, onko rahanpesulain esitöiden (HE 228/2016 vp, s.11)

esimerkki siitä, että asiakkaan aseman voisi yksinkertaisimmillaan selvittää esimerkiksi kysymällä henkilön ammatin, riittävä toimi, kun otetaan huomioon mm. EU-tason sääntely ja FATF:n suositukset (esimerkiksi FATF Guidance – Politically Exposed Persons (Recommendations 12 and 22) 6/2013, kohta 79). Lopuksi Finanssivalvonta kuitenkin toteaa, että keskitetyn rekisterin merkittävät hyödyt huomioiden se kannattaa asian jatkovalmistelua.

Keskusrikospoliisi katsoo, että arviomuistio on perusteellisesti laadittu ja siinä on huomioitu sekä tietosuojaan liittyvät näkökulmat että rekisterin erilaiset tekniset toteuttamisvaihtoehdot. Keskusrikospoliisi pitää tärkeänä, että rahanpesulain mukaisten ilmoitusvelvollisten valmiuksia tunnistaa PEP-henkilöitä pyritään tehostamaan ja mikäli PEP-tietojärjestelmä sisältäisi kattavat tiedot sekä olisi kaikkien ilmoitusvelvollisten saatavissa, parantaisi se todennäköisesti rahanpesun selvittelykeskukselle tekemien epäilyttävien liiketoimien ilmoitusten määrää ja laatua etenkin korruptiorikoksiin liittyen, joiden tunnistaminen on haastavaa. Kaikki toimenpiteet, jotka tehostavat lahjonta- ja muiden korruptiorikosten torjuntaa, ovat keskusrikospoliisin näkökulmasta kannatettavia.

Keskusrikospoliisi esittää, että asian jatkovalmistelussa kiinnitettäisiin huomiota myös rikostorjunnallisiin näkökohtiin siten, että korruptiorikosten ennalta estäminen, paljastaminen, selvittäminen ja syyteharkintaan saattaminen olisi sisällytetty tietojärjestelmän tietosisällön käyttötarkoituksiin. Keskusrikospoliisin rahanpesun selvittelykeskuksen tiedonsaantioikeuksien lisäksi myös muilla poliisiyksiköillä tulisi olla suora ja maksuton pääsy PEP-tietojärjestelmän sisältöön. Kyseiset tiedot ovat välttämättömiä rahanpesun selvittelykeskuksen lakisääteisten tehtävien hoitamisen lisäksi poliisiyksiköille, joiden tehtäviin kuuluu korruptiorikosten ennalta estäminen, paljastaminen, selvittäminen ja syyteharkintaan saattaminen.

Keskusrikospoliisi yhtyy arviomuistiossa esitettyyn näkemykseen siitä, että PEP-tietojärjestelmän rekisterinpitäjänä tulisi olla viranomaistaho, jolla on kyky suojata tietojärjestelmää valtiollisten ja muiden tahojen kehittyneitä kybertunkeutumisyriytyksiä vastaan. Keskusrikospoliisi katsoo, että tilanteessa, jossa henkilö antaisi rekisteriä ylläpitävälle viranomaiselle väärän tiedon, voisi kyseeseen tulla ainakin rikoslain (39/1889) 16 luvun 7 §:ssä säädetty rekisterimerkintärikos. Keskusrikospoliisi pitää välttämättömänä varmistaa asian jatkovalmistelussa, että rekisteröidyn oikeutta saada tieto hänestä kerättyihin ja luovutettuihin tietoihin rajoitetaan siltä osin, kun kyseessä on PEP-tietojärjestelmästä esitutkintaviranomaiselle luovutettu tieto.

Keskusrikospoliisin näkemyksen mukaan tarkoituksenmukaisin tekninen toteutusvaihtoehto olisi luoda erillinen PEP-rekisteri, joka on teknisesti yksinkertainen, skaalautuva ja kustannustehokas tapa tietojen keräämiseen ja säilyttämiseen. PEP-rekisteriin olisi PEP-henkilöiden itsensä lisäksi tahoilla, joiden palveluksessa toimimiseen PEP-asema perustuu, velvollisuus tehdä ajantasaiset ja sisällöllisesti oikeat ilmoitukset PEP-henkilöistä ja heidän lähipiiristään. Keskusrikospoliisi katsoo, että mikäli PEP-tietojärjestelmä toteutettaisiin koostavan sovelluksen avulla, joka hakisi tarvittavia tietoja eri rajapinnoista, jouduttaisiin PEP-tietojärjestelmän sisällä suorittamaan jokaisen haun myötä useita kymmeniä kyselyitä eri tietokantoihin. Vaihtoehtoisesti ilmoitusvelvolliset yhtiöt ja muut PEP-tietojärjestelmän käyttäjät joutuisivat rakentamaan rajapintoja tehdäkseen kyselyitä eri rekistereihin, mikä veisi runsaasti resursseja, jotka lopulta päätyisivät asiakkaiden tai veronmaksajien kontolle. Keskusrikospoliisi nostaa myös esille, että keskipitkällä aikavälillä tul-taneen selvittämään mahdollisuutta perustaa eurooppalainen PEP-rekisteri, mikä tulee huomioida kansallisen rekisterin teknisessä arkkitehtuurissa. Keskusrikospoliisi yhtyy arviomuistiossa esitettyyn kantaan, jonka mukaan mahdollisessa jatkovalmistelussa huomiota tulisi kiinnittää tietojen säilytysajan määrittämiseen tietosuojasetuksen sääntelyliikkumavara huomioon ottaen. Keskusrikospoliisin näke-

myksen mukaan PEP-tietojärjestelmässä tulisi näkyä henkilön PEP-asema pidempään kuin 12 kuukautta PEP-aseman päättymisestä. Esimerkiksi rahanpesulain 3 luvun 3 §:ssä säädetty viiden vuoden säilytysaika asiakkaan tuntemistiedoille voisi olla lähtökohta myös PEP-tietojärjestelmän tietojen säilyttämiselle. Keskusrikospoliisi kuitenkin korostaa, että asiassa tulee huomioida tietosuojasääntelyn sille asetamat reunaehdot.

Kiinteistönvälitysalan Keskusliitto ry suhtautuu kriittisesti rekisterin toteuttamiseen arviomuistion perusteella. Lausunnossa todetaan, että rahanpesulainsäädännön asettamat velvoitteet ovat jo nykyisellään merkittävä hallinnollinen taakka välitysliikkeille, joista suuri osa on pieniä toimijoita. Kansallisen PEP-rekisterin toteuttaminen katsotaan tarkoituksenmukaiseksi vain, mikäli se tarjoaisi merkittäviä hyötyjä ilmoitusvelvollisille suhteessa rekisterin aiheuttamaan kasvavaan hallinnolliseen taakkaan ja lisäkustannuksiin. Lausunnon mukaan kansallisesta rekisteristä olisi hyötyä välitysalan toimijoille ainoastaan, mikäli (maksullisen) rekisterin käyttö toisi ilmoitusvelvollisille luottamuksen suojan ja rekisteritiedon selvittämisen myötä voitaisiin luopua kokonaan muista samaa asiaa koskevista selvityksistä.

Kiinteistönvälitysalan Keskusliitto ry nostaa esille, että mikäli rekisteri päädyttäisiin kuitenkin toteuttamaan, tulisi rekisterin käytön olla pakollista ainoastaan tilanteissa, joissa rahanpesulain mukainen velvoite voitaisiin katsoa kokonaan täytetyksi silloin, kun tiedot tarkastetaan rekisteristä. Kuitenkin, mikäli rekisterin käyttö edellä lausunnosta esiin nostetusta näkökulmasta huolimatta säädettäisiin pakolliseksi, ei sen käyttö saisi ainakaan aiheuttaa lisäkustannuksia ilmoitusvelvollisille. Toissijaisena vaihtoehtona tulisi se vähintään tarjota omakustannehintaan. Kiinteistönvälitysalan Keskusliitto ry nostaa esille lausunnossaan, että välitysala on vahvasti säännelty toimiala ja kaikkien säädettyjen velvoitteiden noudattaminen ja täyttäminen aiheuttavat välitysliikkeille jo nykyisellään kokonaisuutena merkittäviä kustannuksia. Tästä johtuen maksullisesta rekisteristä saatavat käyttöhyödyt välitysliikkeille (kuten ajansäästö) tulisivat olla merkittäviä suhteessa uusiin kustannuksiin. Kiinteistönvälitysalan Keskusliitto ry:n näkemyksen mukaan rekisterin pakollisuutta ja lisäkustannuksia tulisikin punnita erityisen tarkasti suhteessa saavutettavaan hyötyihin.

Kilpailu- ja kuluttajavirasto (KKV) toteaa lausunnossaan, että arviomuistion perusteella järjestelmän käyttövelvoite todennäköisesti poistaisi mahdollisuuden tarjota vastaavia kaupallisia palveluja. KKV kuitenkin huomauttaa, että jos myös yksityisillä palveluntarjoajilla olisi mahdollisuus omissa palveluissaan hyödyntää tietojärjestelmässä olevia tietoja, voitaisiin kielteisiä kilpailuvaikutuksia mahdollisesti vähentää. KKV katsoo, että eri toteutusvaihtoehtojen kilpailu- ja markkinavaikutukset tulisi huolellisesti arvioida jatkovalmistelun yhteydessä. Mikäli jatkovalmistelussa päädyttäisiin esittämään velvoitetta käyttää tietojärjestelmää, kyseisen velvoitteen tarpeellisuus ja välttämättömyys tulisi perustella. KKV pitää myönteisenä, että tietojärjestelmän toimintaa ja sen luonnetta on arviomuistiossa tarkasteltu laajasti kilpailuneutraaliteetin näkökulmasta. Kilpailulainsäädännön osalta lausunnossa nostetaan esille, että mikäli tietojärjestelmän toimintaan ei liity viranomaistoiminnasta erotettavaa taloudellista toimintaa, ja jos tietojärjestelmän ylläpidosta ja käytöstä säädetään lailla, tietojärjestelmän toiminta ei todennäköisesti kuuluisi kilpailulain 4 a luvun soveltamisalan piiriin.

Korkein hallinto-oikeus toteaa lausunnossaan, ettei arviomuistio vielä nyky muodossaan mahdollista yksityiskohtaisen lausunnon antamista. Asian jatkovalmistelussa tulisi kuitenkin kiinnittää enemmän huomiota oikeusturvan toteutumiseen sekä Euroopan unionin tuomioistuimen muun ohella asioissa C-439/19, Latvijas Republikas Saeima, C-184/20, Vyriausioji tarnybinės etikos komisija sekä yhdistetyissä asioissa C-37/20 ja C-601/20, WM ja Sovim SA v. Luxembourg Business Registers

antamiin ratkaisuihin samoin kuin perus- ja ihmisoikeuksien merkitykseen käytettäessä unionioikeuden mahdollistamaa kansallista liikkumavaraa (ks. PeVL 14/2018 vp ja siinä mainitut lausunnot).

Oikeuskanslerinvirasto toteaa, ettei sillä ole lausuttavaa kansallisen tietojärjestelmän tarpeellisuudesta tai siitä, tuleeko vielä jokin näkökulma erityisesti ottaa huomioon vaikutusten arvioinnissa. Oikeuskanslerinvirasto katsoo, että jatkovalmistelussa tulisi ottaa huomioon Euroopan unionin tuomioistuimen uusin ratkaisukäytäntö, erityisesti yhdistetyt asiat C-37/20 Luxembourg Business Registers ja C-901/20 Sovim sekä asia C-184/20 Vyriausioji tarnybinés etikos komisija. Lisäksi oikeuskanslerinvirasto toteaa, että hallinnollisen seuraamusmaksun osalta jatkovalmistelussa olisi hyvä seurata, missä määrin seuraamusmaksujen määrääminen viranomaisille on mahdollista.

Oikeuskanslerinvirasto katsoo, että jatkovalmistelussa olisi hyvä kiinnittää huomiota myös lasten oikeuksien toteutumiseen ja arvioida erityisesti sitä, mitä yleisen tietosuoja-asetuksen sisältämä lasten erityinen suoja tässä yhteydessä edellyttää.

Oikeusministeriö katsoo, että arviomuistiossa on otettu huomioon hyvin ja kattavasti arviointiin vaikuttavia oikeudellisia näkökohtia, mukaan lukien henkilötietojen suoja. Kuitenkin mahdollisen lainvalmistelun yhteydessä vaikutustenarviointia on syytä täydentää vielä erityisesti poliittisesti vaikutusvaltaisten henkilöiden perheenjäsenten osalta. Oikeusministeriö pitää perusteltuna sitä, että kyseessä on viranomaisen ylläpitämä järjestelmä, jos keskitetyn kansallisen tietojärjestelmän perustamista pidetään tarpeellisena.

Oikeusministeriö nostaa lausunnossaan esille, että jos hanke etenee lainvalmisteluun, asian valmistelussa tulisi huomioida mahdollisten sanktioiden määräämiseen liittyvät valtiosääntöoikeudelliset näkökohdat, sillä osa rekisteriin luovutettavista tiedoista olisi arviomuistion perusteella lähtöisin viranomaisilta. Lausunnossaan oikeusministeriö viittaa perustuslakivaliokunnan lausuntoihin, joissa se on suhtautunut pidättyvästi siihen, että viranomaisille voisi määrätä hallinnollisia seuraamusmaksuja (PeVL 13/2023 vp; PeVL 37/2021 vp; PeVL 14/2018 vp). Oikeusministeriö toteaa lisäksi, että arviomuistiossa ei ole tarkasteltu mahdollisen tietojärjestelmän suhdetta julkisuussääntelyyn ja katsoo, että arviointi keskitettyyn tietojärjestelmään liittyvien oikeudellisten näkökohtien osalta tehtäisiin tarkemmin mahdollisen hallituksen esityksen valmistelun yhteydessä.

Patentti- ja rekisterihallitus (PRH) toteaa, ettei se ole tilintarkastajiin kohdistuvan rahanpesulain noudattamisen valvonnan yhteydessä tehnyt havaintoja siitä, että PEP-henkilöiden osalta tilintarkastajilla olisi erityisiä vaikeuksia tai muita ongelmia PEP-henkilöiden havaitsemiseksi, sillä näitä tietoja on saatavilla useilta eri kaupallisilta palveluntarjoajilta. Arviomuistion yhteydessä toteutettu kysely ilmoitusvelvollisille osoitti, että valtaosa ilmoitusvelvollisista ei pidä PEP-statusen selvittämisen nykytilaa erityisen merkittävänä ongelmana. PRH katsoo, että poliittisesti vaikutusvaltaisiin henkilöihin liittyvät ongelmat eivät arviomuistiossa esitetyn mukaisesti ole kansallisesti merkittävyydeltään sellaisia, että olisi tarkoituksenmukaista vallitsevassa tiukassa taloudellisessa tilanteessa perustaa kokonaan uusi rekisteri, jonka perustamiskulut ovat suuruudeltaan 10 miljoonan euron luokkaa. PRH nostaa esille, että tilanteet, joissa riskiperusteisesti arvioiden on syytä selvittää asiakkaan tai asiakkaan tosiasiallisen edunsaajan mahdollinen PEP-asema, muodostavat ilmoitusvelvollisten asiakassuhde- ja liiketoimivolyymistä vain pienen osuuden. PRH katsoo, että ilmoitusvelvolliselle aiheutuva lisäselvittämisvelvollisuus näissä tilanteissa ei ole kohtuuton taakka nykymenetelmin toteutettuna ja että rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estämistyö tosiasiallisesti vaarantuisi. PRH nostaa myös esille, että missään EU-jäsenmaassa ei ole toistaiseksi toteutettu rekisteriä siinä laajuudessa, missä sitä arviomuistiossa esitetään Suomessa toteutettavaksi. Erityisen ongelmallisena on pidetty perheenjäsenten ja yhtiökumppaneiden tietojen re-

kisteröiminen luotettavasti ja tietosuojanäkökulmat riittävästi huomioiden. PRH toteaa kuitenkin, että EU-sääntely ja FATF:n suositukset eivät ainakaan toistaiseksi edes epäsuorasti edellytä keskitetyn kansallisen PEP-rekisterin käyttöönottoa.

PRH toteaa arviomuistion vaikutusarviointi-osiossa esitettyjen rekisterin perustamisen ja ylläpidon kustannusten osalta, että niitä on arviomuistion esitettyjen tietojärjestelmää koskevien vaatimusten epämääräisyyden johdosta erittäin vaikea arvioida edes karkealla tasolla. Jonkinlaisena heikosti suuntaa antavana vertailukohdaksi voi PRH:n mukaan käyttää sen viime vuosina toteuttamia järjestelmäkokoaisuuksien uudistamisia, joihin sisältyivät sähköisen asioinnin, rekisterijärjestelmän ja tietopalvelujärjestelmän rakentaminen. Tyypillinen kustannus tällaiselle projektille on noin 10 miljoonaa euroa. Kyseistä summaa voinee pitää karkeana minimirajana sille, mitä PEP-rekisterin rakentaminen PRH:lle vähintään tulisi maksamaan, ja suurella todennäköisyydellä PEP-rekisterin lopullinen hinta olisi joka tapauksessa huomattavasti tätäkin suurempi, koska kyseessä olisi aivan uudentyypinen rekisteri, jolle muun muassa pitäisi luoda muita PRH:n rekistereitä tiukemmat turvallisuuskäytännöt sen tietosisällön erityisen sensitiivisyyden vuoksi.

PRH katsoo, että yleisenä rekisterinpidollisena ongelmana tulee kiinnittää huomiota erityisesti sen turvaamiseen, että rekisteriin ilmoitettujen tietojen muuttuminen ja vanhentuminen tulevat rekisterinpitäjän tietoon viivytyksettä. PRH arvioi, että tehokkain tapa huolehtia tietojen ajantasaisuudesta ja oikeellisuudesta on ilmoitusvelvollisuuden asettaminen PEP-henkilölle itselleen sanktion uhalla. PRH:n näkemyksen mukaan jatkovalmistelussa tulisi myös selvittää vaihtoehtoa, jossa PEP-henkilö olisi itse ilmoitusvelvollinen omalta ja perheenjäsentensä osalta, sillä ilmoitusvelvollisuuden jakaantuminen yhden PEP-henkilön osalta usealle eri taholle olisi todennäköisesti sekavaa sekä ilmoittajan että rekisterinpitäjän näkökulmasta.

PRH katsoo, että arviomuistiossa esitetystä poiketen PEP-rekisteri puhtaasti henkilörekisterinä olisi tosiasiallisesti aivan uudentyypinen ja erilainen rekisteri PRH:lle, jonka tällä hetkellä ylläpitämät rekisterit ovat erilaisia yritys- ja muita yhteisörekistereitä. PRH:n rekisteröimät henkilötiedot ovat aina osa jonkin rekisteriin merkityn yrityksen tai yhteisön tietoja, eikä PRH:n rekistereissä ole esimerkiksi Digi- ja väestötietoviraston (DVV) väestötietojärjestelmästä poiketen olemassa toiminnallisuutta, jolla luonnolliset henkilöt linkittyisivät toisiinsa siten kuin PEP-rekisteriin merkittävien perheenjäsenten ja läheisten yhtiökumppaneiden tulisi linkittyä. PRH toteaa myös, ettei sen roolilla tosiasiallisten edunsaajien rekisterin ylläpitäjänä ja rahanpesulain valvontaviranomaisena ole tosiasiallisesti suurta merkitystä arvioitaessa sopivinta rekisterinpitäjää, sillä PEP-rekisterin ylläpitotehtävällä ei ole suoraa yhteyttä rahanpesulain valvontatehtävään tai edes tosiasiallisten edunsaajien rekisterin ylläpitotehtävään. PRH katsoo, että arvioitaessa sopivinta rekisterinpitäjää yksi merkittävimmistä arviointikriteereistä tulisi olla rekisterin perustamisen ja ylläpitämisen kustannusvaikutus, ja tällöin on myös selvää, ettei PRH ole luontevin vaihtoehto uuden rekisterin ylläpitäjäksi. Lisäksi lausunnossa nostetaan esille arvio resursseista, joiden osalta PRH toteaa, että usean tuhannen rekisteröidyn henkilöre- kisterin ylläpito edellyttäisi mainitun yhden päätoimisen tarkastajan viran lisäksi myös toimivan sijaisjärjestelyn riittävää resursoimista sekä lainopillisen erityisasiantuntijan resurssin.

Poliisihallitus toteaa, että se kannattaa keskitetyn tietojärjestelmän perustamista kansallisesti PEP-henkilöistä ja heidän perheenjäsenistään ja yhtiökumppaneista ja pitää arviomuistia hyvin laadittuna sekä lausuntotiivistelmän tässä kappaleessa esitettyjä seikkoja asianmukaisesti arvioituna. Poliisihallitus katsoo, että keskitetty tietojärjestelmä asianmukaisesti toteutettuna parantaisi rekisteröityjen oikeuksia ja vähentäisi ilmoitusvelvollisten hallinnollista taakkaa. Keskitetyn järjestelmän rekisterinpitäjän tulisi olla Poliisihallituksen näkemyksen mukaan viranomaisen, sillä viranomaisella on parhaat mahdollisuudet huolehtia tietojen ajantasaisuudesta ja luotettavuudesta sekä tietoturva- ja kyberturvallisuudesta. Poliisihallitus

toteaa, että se voi antaa tarkempia huomioita jatkovalmistelussa toteutettavan järjestelmän osalta esimerkiksi tietosuojaan ja teknisiin ratkaisuihin.

Poliisihallitus nostaa esille lasten erityisen henkilötietojen suojaamisen tarpeen sekä sen, voisiko rikosasioissa ja kansallisen turvallisuuden ylläpitämisen yhteydessä annetun lain (1054/2018, rikosasioiden tietosuojalaki) 8 §:n henkilötietojen erottamista mahdollisesti arvioida myös perustettavassa järjestelmässä, vaikkakaan kyseiseen käsittelyyn ei sovelleta rikosasioiden tietosuojalakia. Lausunnossa arvioidaan, että tällaisten henkilötietojen erottamisen voisi ajatella toimivan lisäsuojatoimina esimerkiksi lasten henkilötietojen käsittelyn ja muiden lasten oikeuksien näkökulmasta ja toisaalta tarvittaessa erottamassa virallisen tiedon ei-virallisesta. Poliisihallitus kannattaa näkemystä siitä, että rekisteröidyn pääsy keskitettyyn kansalliseen PEP-tietojärjestelmään talletettuihin tietoihin olisi mahdollista toteuttaa sähköisen asiointipalvelun kautta, mikä puolestaan osaltaan vahvistaisi tallennettujen tietojen luotettavuutta. Lisäksi, kun rekisteröity pystyisi valvomaan sitä, mihin hänen henkilötietojensa on luovutettu, voitaisiin tällä vähentää henkilötietojen suojaan liittyviä riskejä. Poliisihallitus kuitenkin katsoo, että tietosuoja-asetuksen rekisteröidyn oikeutta saada tieto itseään koskevien henkilötietojen käsittelystä tulee pystyä rajoittamaan tietosuojalain (1050/2018) 34 §:n nojalla. Keskitetyn kansallisen PEP-tietojärjestelmän kohdalla kyseeseen voi tulla tietosuojalain 34 §:n 1 momentin 1 kohta, jonka mukaan rekisteröidyllä ei ole tietosuoja-asetuksen 15 artiklassa tarkoitettua oikeutta tutustua hänestä kerättyihin tietoihin, jos tiedon antaminen saattaisi vahingoittaa kansallista turvallisuutta, puolustusta tai yleistä järjestystä ja turvallisuutta taikka haitata rikosten ehkäisemistä tai selvittämistä. Lausunnossa todetaan, että käytännössä tämä tarkoittaisi sitä, ettei rekisteröidylle anneta tietoa siitä, että hänen tietojensa on luovutettu rekisteristä esitutkintaviranomaisille vireillä olevan esitutkinnan vuoksi. Poliisihallitus katsoo, että rajoitusmahdollisuus tulisi huomioida myös teknisesti, mikäli päädytään toteuttamaan rekisteröidylle oikeus tarkastaa omia tietojansa sähköisen asiointipalvelun kautta. Toteutuksen yhteydessä tulisi huomioida, että pelkästään se, että tarkastusoikeutta on rajoitettu, voi vahingoittaa lausunnossa esiin nostettuja yleisiä etuja. Poliisihallitus nostaa esille, että poliisin osalta tarkastusoikeuden toteuttamista ja rajoittamista koskevia menettelysääntöjä on henkilötietojen käsittelystä poliisitoimissa annettussa laissa (616/2019, poliisin henkilötietolaki).

Poliisihallitus pitää hyvänä arviomuistiossa esitettyä huomiota siitä, että yleisen tietosuoja-asetuksen 35 artiklan mukainen tietosuojan vaikutustenarviointi toteutettaisiin jo lainsäädäntöhankkeen yhteydessä, joka puolestaan voisi nopeuttaa keskitetyn järjestelmän käyttöönottoa ja vapauttaa rekisterinpitäjän tekemästä vaikutustenarviointia. Tällainen vaikutustenarviointi myös vähentäisi rekisterinpitäjän hallinnollista taakkaa sekä mahdollisesti helpottaisi palvelua hyödyntävien sekä sinne tietoa tuottavien tahojen osalta palvelun käyttöönottoa. Lisäksi Poliisihallitus toteaa, että se pitää hyvänä arviomuistiossa esitettyä näkemystä siitä, että jatkovalmistelussa toimialasta vastaavan ministeriön toimesta toteutettaisiin tiedonhallintalain 8 §:n 2 momentin mukainen arvio vaikutuksista tiedonhallintaan. Poliisihallituksen näkemyksen mukaan jatkovalmistelussa tulisi arvioida mahdollisia vaikutuksia kansalliseen turvallisuuteen, ennakkolisesti varautua mahdollisiin hyökkäyksiin ja jo ennakkoon toteuttaa riittävät toimenpiteet tietojärjestelmän tekniseen ja muuhun turvallisuuteen.

Poliisihallitus katsoo, että jatkovalmistelussa tulee turvata riittävät tiedonsaantioikeudet poliisille samoin kuin oikeus luovuttaa tietoja rekisteriin ja että tietojen luovutusta koskeva sääntely yhteensovitetään. Lausunnossa nostetaan myös esille oikeusministeriön hanke (OM127:00/2023) koskien hallinnollisten seuraamusmaksujen määrittämistä tietosuojalainsäädännön rikkomuksista julkissektorilla, jolla voi olla tulevaisuudessa vaikutuksia hallinnollisten seuraamusten määräämiseksi viranomaisille. Poliisihallituksen näkemyksen mukaan on keskeistä huolehtia siitä, että rekisterin avaamisen yhteydessä tietoja ilmoittaville organisaatioille on tarjota

riittävää tukea järjestelmän käytön ja käyttöprosessin tukemiseksi esimerkiksi perustamalla sivusto, josta on saatavilla koulutusta, ohjeita rekisteröintiin ja muuta tukimateriaalia.

Poliisihallitus yhtyy arviomuistiossa esitettyyn näkemykseen siitä, että keskitetyn kansallisen PEP-tietojärjestelmän rekisterinpitäjän mahdollisia sanktiovaltuuksia ja hallinnollisia seuraamuksia tulisi tarkastella yksityiskohtaisemmin jatkovalmistelussa. Poliisihallitus nostaa lausunnossaan esille myös arviomuistiossa todetun tahallisuusvaatimuksen koskien rekisterimerkintärikosta (RL16:7) tai väärän todistuksen antamista viranomaiselle (RL 16:8). Lausunnossa tuodaan esille, että muistiossakin todetusti PEP-henkilön sekä tämän läheisten määrittely on haastavaa ja mikäli tunnistaminen jatkossakin perustuisi pitkälti asianomaisen henkilön omaan ilmoitukseen, olisi tahallisuuden osoittaminen käytännössä hyvin vaikeaa. Poliisihallituksen näkemyksen mukaan rikosprosessin sijaan tulisi varmistaa, että ilmoitusvelvollisuuden valvontaa suorittavalla viranomaisella on riittävät resurssit ja mahdollisuudet neuvoa, ohjata ja mahdollisesti tarvittaessa sanktioiden kautta puuttua siihen, että rekisteriin merkittävät tiedot ovat oikeita. Vaikka kyse on viranomaisen ylläpitämästä rekisteristä, tulisi selvittää mahdollisuutta sille, että edellä mainituilla keinoilla voidaan varmistaa rekisterin tietosisällön pysyminen oikeana ja vasta viimesijaisena keinona olisi asian vieminen rikosprosessiin. Poliisihallitus katsoo, että kysymys on myös viranomaisten resurssien tehokkaasta käytöstä ja valvontaa suorittavalla viranomaisella olisi tässä tapauksessa parempi käsitys valvonnan kohteesta ja toiminnan tahallisuudesta. Poliisihallitus toteaa, että mikäli lainvalmistelussa päädytään siihen, että asia tulisi käsitellä rikosprosessissa, vaikutukset poliisin resursseihin tulee jatkovalmistelussa erikseen arvioida. Tiedonsaantia koskevan sääntelyn osalta Poliisihallitus viittaa keskusrikospoliisin lausunnossa esitettyyn näkemykseen siitä, että myös poliisilla tulisi olla oikeus saada tietoja rekisteristä. Lisäksi Poliisihallitus katsoo, että rahanpesun selvittelykeskukselle lakiin kirjattu tiedonsaantioikeus koskee nimenomaan rahanpesun ja terrorismin rahoituksen torjuntaa ja ei sellaisenaan kattaisi riittävällä tavalla poliisin tiedonsaantioikeuksia.

Puolustusministeriö toteaa, että muistion taustat ovat tärkeitä ja sen päämäärät kannatettavia, ottaen kuitenkin huomioon lausunnossa esitetyt näkökulmat. Puolustusministeriö katsoo, että arviomuistion pohjalta mahdollisesti käynnistettävässä lainvalmisteluhankkeessa tulisi erityisellä tavalla kiinnittää huomiota säädöstekstissä käytettävän käsitteistön lainmukaisuuteen ja käyttää vakiintuneita EU-oikeudellisia ja niistä johdettuja kansallisia määritelmiä. Rekisteri on tietosuoja-asetuksessa looginen käsittelykokonaisuus, joka ei sinänsä ota mitään kantaa tietojärjestelmään ja sellaisen toteuttamistapaan. Rekisteriä perustettaessa olisi puolustusministeriön näkemyksen mukaan perustellumpaa käyttää lainvalmisteluaiaineistossakin siitä nimitystä rekisteri tietojärjestelmän sijaan, sillä tietojärjestelmä saattaa sisältää myös muita toiminnallisuuksia ja objekteja rekisterin lisäksi. Puolustusministeriön näkemyksen mukaan tietojärjestelmien sääntelyä voidaan pitää jossain määrin rajoittavana ja joustamattomana sääntelyratkaisuna ja katsoo, että henkilötietolainsäädännössä ei tulisi säätää niinkään teknisistä ratkaisuista, vaan pikemminkin niistä säännöistä ja periaatteista, jotka ohjaavat teknisiä ratkaisuja.

Puolustusministeriön näkemyksen mukaan keskitetty kansallinen rekisteri parantaisi ilmoitusvelvollisten mahdollisuutta estää rahanpesua ja terrorismin rahoittamista Suomessa. Huomioon tulisi kuitenkin ottaa myös keskitetyn kansallisen rekisterin haitat rekisteröidylle sekä kansalliselle turvallisuudelle, mikäli rekisterin tiedot päätyisivät väärin käsiin tai käyttötarkoitussidonnaisuutta ei noudatettaisi. Puolustusministeriö katsoo, että mikäli arviomuistiossa ehdotettu ratkaisu tulisi toteuttaa, tätä ennen olisi olennaista tarkastella käsittelytoimia, jotka tulisi olla taustoitettu kattavasti niin hallinnollisesta kuin teknisestäkin näkökulmasta ja siten, että

käsittelyn eri vaiheisiin liittyvät roolit ja henkilötiedon elinkaari tulisivat kuvatuksi perusteellisesti. Myös kaikki eri tietosuojaperiaatteet tulisi avata ja kuvata. Erityistä huomiota tulisi kiinnittää tietojen suojaamiseen sekä tietojen saamiseen vain tarpeellisilta osin. Perusteellinen vaikutustenarviointi tulisi puolustusministeriön näkemyksen mukaan laatia viimeistään lainvalmistelun yhteydessä, jotta säädösehdoituksessa voidaan perustellusti todeta käsittelyn olevan oikeasuhtaista rekisteröidyn oikeuksiin ja sääntelyn tavoitteisiin nähden. Lisäksi rekisterinpitäjän tulisi ennen käsittelyn aloittamista toteuttaa tarkempi arviointi suunniteltujen käsittelytoimien vaikutuksista henkilötietojen suojalle yleisen tietosuojasetuksen vaatimusten mukaisesti.

Puolustusministeriö nostaa esille, että poliittisesti vaikutusvaltaisia henkilöitä, heidän perheenjäseniään ja yhtiökumppaneitaan koskevan keskitetyn kansallisen tietojärjestelmän riskit eivät kohdistu vain rekisteröityihin, vaan ne kohdistuvat lisäksi pahimmassa tapauksessa myös koko valtionhallintoon ja yhteiskunnan kokonaisuuturvallisuuteen. Arkaluonteisten tietojen osalta tulisi pohtia myös sitä, tulisiko tässä yhteydessä käsitellä myös haavoittuvassa asemassa olevien perheenjäsenten, erityisesti alaikäisten lasten asemaa ja sen turvaamista käsittelytoimien yhteydessä.

Puolustusministeriö yhtyy arviomuistiossa esitettyyn johtopäätökseen siitä, että rekisterinpitäjän tulisi olla viranomainen. Puolustusministeriö pitää tärkeänä, että kansallista rekisteriä perustettaessa asiassa käytäisiin läpi rekisteröidylle aiheutuvat riskit, sekä otettaisiin huomioon se, että henkilötietoja suojataan teknisin ja organisatorisin menettelyin, jotka liittyvät tietoturvan toteuttamiseen. Lainsäätäjän olisi kyettävä varmistamaan, että lainsäädäntö täyttää henkilötietojen käsittelyn osalta tietosuojasetuksen kansalliselle erityislainsäädännölle asettamat vaatimukset, sekä että rekisteriin liittyvät riskit eivät vaarantaisi kansallista turvallisuutta. Puolustusministeriön näkemyksen mukaan keskitetyn rekisterin tietoturvasäilytys tulisi arvioida sen perusteella, kuinka suurta vahinkoa rekisterin tietojen paljastumisesta aiheutuisi.

Sisäministeriö toteaa, että rahanpesun torjunnan ja terrorismin rahoittamisen estämisen näkökulmasta keskitettyä kansallista tietojärjestelmää pidetään tarpeellisena ja kannatettavana tietosuojanäkökohdat ja henkilötietojen käsittely huomioiden (ml. turvakielto). Sisäministeriön näkemyksen mukaan toteuttamisvaihtoehtoja ja teknistä toteutusta voidaan kuitenkin arvioida vasta siinä vaiheessa, kun vaihtoehdot jatkovalmistelussa ovat tarkentuneet. Siitä huolimatta kannatettavana ja tarkoituksenmukaisena pidetään sitä, että rekisterinpitäjä olisi viranomainen ottaen huomioon kansalliseen turvallisuuteen liittyvät tekijät.

Suomen Asianajajaliitto katsoo, että muistiossa käsitelty kansallinen tietojärjestelmä olisi tarpeellinen, sillä nykytilassa ilmoitusvelvollisilla ei arviomuistiossa kuvattulla tavalla aina ole mahdollisuutta varmistaa asiakkaan asemastaan kertomaa luotettavasta lähteestä. Asianajajaliitto toteaa, että tietojärjestelmän tulisi sisältää myös poliittisesti vaikutusvaltaisten henkilöiden perheenjäsenten ja yhtiökumppanien tiedot, koska erityisesti näiden tietojen varmistaminen luotettavista lähteistä on ilmoitusvelvollisille käytännössä haastavaa ja toisaalta näiden tietojen varmistaminen olisi erityisen tärkeää ottaen huomioon, että perheenjäsenet ja yhtiökumppanit eivät ole aina tietoisia asemaansa koskevasta sääntelystä. Lausunnossa todetaan, että jatkovalmistelussa vaikutusten arvioinnissa tulisi huomioida poliittisesti vaikutusvaltaisiin henkilöihin sekä heidän perheenjäseniinsä ja yhtiökumppaneihinsa kohdistuvat vaikutukset.

Valvojan näkökulmasta Asianajajaliitto toteaa, että arviomuistiossa esitetty rahanpesulain mukainen valvonta kohdistuu rahanpesulain 3 luvun 13 §:n 1 momentin lisäksi siihen, että ilmoitusvelvollinen on säilyttänyt rahanpesulain 3 luvun 3 §:n 2 momentin edellyttämät tiedot laissa säädetyllä tavalla. Asianajajaliitto toteaa lausunnossaan, että valvojan tulee varmistaa, että ilmoitusvelvollinen on huomionnut

rekisterissä olevat tiedot oikein. Asianajajaliitto katsoo, että valvoja ei kykene täyttämään omaa tehtäväänsä, mikäli valvojalla ei ole pääsyä rekisteriin eikä tämän ollen kykene varmentamaan tai verifioimaan ilmoitusvelvollisen antamien tietojen paikkansapitävyyttä. Omalta osaltaan tämä haittaisi Asianajajaliiton näkemyksen mukaan myös valvojan kykyä arvioida ilmoitusvelvollisen menettelyjen asianmukaisuutta, sillä menettelyihin sisältyisi oletettavasti esimerkiksi tietojen tarkistaminen PEP-rekisteristä. Asianajajaliitto tuo esiin, että mikäli kaikilla ilmoitusvelvollisilla tulisi olemaan pääsy rekisteriin, tulisivat rekisterin tiedot jo tätä kautta kymmenistä tuhansista ilmoitusvelvollisista koostuvan hajanaisen ja moninaisen joukon elinkeinonharjoittajia ja yhteisöjä tietoon. Erityisesti ottaen huomioon edellä lausuttu siitä, että valvojen pääsy tietojärjestelmään olisi valvonnan toteuttamiseksi ehdottoman tarpeellinen, Asianajajaliitto katsoo, ettei valvojen pääsyn epääminen rekisteriin tietosuojaperustein olisi oikeasuhtaista tai perusteltua. Asianajajaliitto tuo myös tässä yhteydessä esiin, että valvojilla on jo nyt laaja pääsy tarpeellisiin rekistereihin, joista valvojat saavat sensitiivistä tietoa valvontansa asianmukaiseksi toteuttamiseksi.

Suomen Kiinteistönvälittäjät ry pitää lähtökohtaisesti kansallisen rekisterin perustamista kannatettavana. Erityisen tarpeellisena nähdään perheenjäsenten ja yhtiökumppanien tiedot, jotka ovat Suomen Kiinteistönvälittäjät ry:n näkökulmasta saatavilla nykyisistä kaupallisista tietokannoista melko huonosti. Esiin nostetaan se, että nämä henkilöt eivät aina välttämättä itse tiedä olevansa tällaisessa asemassa.

Suomen Kiinteistönvälittäjät ry katsoo, että rekisterin käyttäminen ja sen pakollisuus tulisi jättää ilmoitusvelvollisen harkintaan ja yhdeksi tietolähteeksi muiden joukossa. Perusteluina tälle lausunnossa esitetään huomiot siitä, että ilmoitusvelvollinen ei voi ainakaan pääsääntöisesti jättäytyä asiakkaan PEP-aseman selvittämisen osalta yksin rekisteritiedon varaan, vaan PEP-asemaa koskeva tieto pitäisi tarkistaa aina useammasta kuin yhdestä lähteestä. Tämä lisää ilmoitusvelvollisten työtaakkaa ja maksullisuudesta riippuen myös kustannuksia. Lisäksi lausunnossa nostetaan esille, että rekisterin käyttämisen pakollisuutta arvioitaessa on huomioitava myös voimassaolevan rahanpesulain mahdollistamat erilaiset asiakkaan tuntemisen tasot sen mukaisesti, kuinka suureksi riski arvioidaan. Velvollisuus tarkistaa kategorisesti asiakkaan PEP-asema kansallisesta rekisteristä riskitasosta riippumatta on ristiriidassa lain hengen kanssa. Suomen Kiinteistönvälittäjät ry toteaa, että rahanpesulaki ei muutoinkaan määrittele niitä toimenpiteitä, joita ilmoitusvelvollisella tulee olla PEP-henkilöiden havaitsemiseksi.

Suomen Kiinteistönvälittäjät ry katsoo, että mikäli rekisterin käyttäminen säädettäisiin ilmoitusvelvollisille pakolliseksi, tulisi käytön olla maksutonta. Lausunnossa nostetaan esille, ettei lakisääteisen velvollisuuden täyttämisen tulisi edellyttää maksullisen palvelun käyttämistä. Erityisen raskaaksi veloitteen tekisi kustannusten ohella myös se, että rekisteriä ei voitaisi pitää ainoana (eikä aina välttämättä myöskään luotettavana) tietolähteenä, vaan ilmoitusvelvollisen tulisi hyödyntää myös muita kanavia, joista osa niistäkin on maksullisia. Tällöin sekä hallinnollinen taakka, että kustannukset kasvavat erityisesti pienille toimijoille liian suuriksi. Suomen Kiinteistönvälittäjät ry nostaa esille sen, että mikäli rekisterin käyttäminen lopulta tulee maksulliseksi, tulisi ilmoitusvelvolliselle tästä aiheutuvien kustannusten olla yhtäläiset riippumatta siitä haetaanko rekisteristä tietoa käyttöliittymän vai rajapintojen kautta.

Suomen Perimistöimistöjen Liitto ry (SPL) katsoo arviomuistiossa tehtyjen havaintojen olevan oikeasuuntaisia ja näkee tietojärjestelmän tavoitteet kannatettavina. Huomioon tulee kuitenkin ottaa se, että edes kansallisesta tietojärjestelmästä on haastavaa saada täysin kattava ja virheetön. SPL pitää tärkeänä, että tietojärjestelmän käyttö (tai käyttämättömyys) olisi jokaisen ilmoitusvelvollisen vapaasti valittavissa ja sen käyttö maksutonta. Vain näin on mahdollista varmistaa, että ilmoitus-

velvollisten kustannuksia ei tarpeettomasti kasvateta pakottamalla käyttämään tietojärjestelmää, jota käyttämälläkään on vaikea varmistua, että se toisi yksittäiselle ilmoitusvelvolliselle merkittävää lisäarvoa paremmin rahanpesua ja terrorismin rahoitusta estäen, saati aukottoman ja virheettömän järjestelmän nykykeinojen tilalle tarjoten. SPL pitää tärkeänä, että yksittäisen ilmoitusvelvollisen tulisi saada tiedot teknisesti toteuttamiskelpoisella rajapintayhteydellä. Rekisteriä vasten olisi voitava myös tehdä jatkuvia screenauksia samalla tavalla kuin vasten sanktiolistoja, jolloin rekisteristä olisi hyötyä myös asiakkaan jatkuvan seurannan tai epäilyttävien liike-toimien tunnistamisen kannalta.

SPL pitää tärkeänä, että eri sidosryhmiä kuultaisiin kattavasti myös mahdollisen jatkovalmistelun yhteydessä. Kansallista rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen lisäsääntelyä harkittaessa on kiinnitettävä korostettu huomio siihen, että nykyinen AML-sääntely on jo ilmoitusvelvollisille paikoin melko raskasta, jolloin tulee huomioida se, estääkö lisäsääntely ja sen mahdollisesti mukanaan tuomat lisävelvoitteet rahanpesua ja terrorismin rahoittamista. SPL pitää olennaisena, että hanketta mahdollisesti edistettäessä ymmärretään, mikä rooli ja merkitys tällaiselle rekisterille annetaan rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estämisessä. PEP-henkilöiden henkilötietojen käsittelyn osalta SPL huomauttaa, että arviomuistiossa kuvatut suoja-toimet ovat kattavia ja käytännössä vastaavia kuin mitä rekisterinpitäjille on jo nyt tietosuojasetuksella asetettu. Näin ollen mahdollisesti säädettävällä uudella kansallisella lailla ei ole tarpeellista säätää vastaavia päällekkäisiä velvoitteita, saati lisävelvoitteita tietoja käyttäville ilmoitusvelvollisille (rekisterinpitäjille). Lausunnossa todetaan, että mahdollisia lisäsuoja-toimia on mahdollista toteuttaa myös säätämällä velvoitteita sille viranomaiselle, joka mahdollisesti tulisi keskitetyn rekisterin ja tietojärjestelmän ylläpitäjäksi.

Suomen Taloushallintoliitto ry toteaa, että rahanpesulainsäädännön edellyttämät toimintamallit luovat jo nykyisellään erittäin raskasta hallinnollista taakkaa alan pienille ja keskisuurille toimijoille. Tätä hallinnollista taakkaa ei ole perusteltua enää lisätä. Suomen Taloushallintoliitto katsoo, että PEP-rekisteristä olisi taloushallintoalan palveluyritykselle kohtuullisen paljon hyötyä, mikäli rekisterin käyttö tuo ilmoitusvelvolliselle luottamuksen suojan ja sen käyttö on vapaaehtoista sekä maksutonta. Lausunnossa kuitenkin todetaan, että mikään näistä edellytyksistä ei todennäköisesti toteutuisi arviomuistion perusteella.

Suomen Taloushallintoliitto kiinnittää huomiota siihen, että PEP-aseman selvittäminen on hyvin pieni osa rahanpesun torjunnan ilmoitusvelvolliselle aiheuttamasta työkuormasta. Huomioiden suomalaisen yhteiskunnan toimintatavat PEP-aseman selvittämistä ei myöskään millään muotoa voi pitää rahanpesun torjunnan vaikuttavimpana ja merkityksellisimpänä aktiviteettina. Suomen Taloushallintoliitto toteaa, että arviomuistion perusteella on syytä suhtautua erittäin varauksellisesti hankkeen tavoitteiden ja kustannusten suhteeseen, sillä on mahdollista, että hankkeessa ollaan luomassa erittäin kallista tietojärjestelmää, joka lisää yritysten hallinnollista taakkaa ja tuottaa parhaimmassakin tapauksessa varsin rajallista hyötyä.

Suomen Taloushallintoliitto toteaa, että nykyisten palveluntarjoajien toiminta kilpailuoikeudellisesta näkökulmasta muuttuu liiketaloudellisesti kestävämmäksi, kun kaupalliset palveluntarjoajat joutuisivat kilpailemaan ilmaista palvelua vastaan, jota asiakkaat olisivat lakisääteisesti velvollisia käyttämään. Lausunnossa arvioidaan myös, että olisi välttämätöntä tarjota ilmoitusvelvollisille mahdollisuus hakea tietoja rajapinnan ohella myös käyttöliittymän avulla.

Suomen Tunnistetieto Oy pitää keskitetyn PEP-tietojärjestelmän perustamista kannatettavana. Lausunnossa nostetaan esille, että asiakkaaseen liittyvien henkilöiden PEP-statuksen selvittämiseen liittyvien velvoitteiden hoitamisen tueksi ei ole tällä hetkellä saatavilla kattavia ajantasaisia tietolähteitä erityisesti PEP-henkilöiden perheenjäsenten ja yhtiökumppanien tietojen osalta. Nykyiset tietokannat eivät siten välttämättä loppujen lopuksi poista tarvetta tiedustella PEP-statusta asiakkaalta

itseltään. Suomen Tunnistetiedon kokemuksen mukaan PEP-statusen selvittämiseen ja asiakkaiden antamien sitä koskevien vastausten oikeellisuuden selvittämiseen menee ilmoitusvelvollisilla työaika, jota ei voida pitää aivan vähäisenä. Asian voidaan siten katsoa olevan taloudellisesti relevantti. Kuitenkin lausunnossa nostetaan esille se, että edellytyksenä rekisterin luomiselle ja sen käytölle ja käytettävyydelle tulisi olla se, että sillä saadaan vähennettyä rahanpesulain mukaisten veloitteiden ilmoitusvelvollisille aiheuttamaa hallinnollista taakkaa ja kustannusta (tai ei ainakaan lisätä kustannuksia) ja että rekisterin luomisella parannetaan lain tavoitteiden toteutumista.

Suomen Tunnistetieto toteaa, että jatkovalmistelussa tulee arvioida mikä merkitys olisi, jos kansallisen PEP-rekisterin tiedot olisivat saatavilla vain rajoitetusti eli pelkästään ilmoitusvelvollisten itsensä suoraan käytettävissä. Nykyisin ilmoitusvelvolliset voivat suorittaa asiakkaan tuntemisen (KYC) toimenpiteet keskitetysti yhden tietojärjestelmän avulla. PEP-tiedon tulisi olla lähtökohtaisesti saatavilla siten, että järjestelmätoimittajat voivat saada pääsyn dataan (normaalein kaupallisin/hallinnollisin ehdoin) tarjotakseen sitä osana omia palveluitaan. Lausunnossa huomioidaan, että mikäli PEP-rekisteri olisi vain ilmoitusvelvollisten suorassa käytössä, ei siitä saatava hyöty ole kokonaisuutena arvioiden kovinkaan merkittävä niiden ilmoitusvelvollisten osalta, joilla on KYC/AML –toimintojen hoitamiseen käytössä jo muitakin järjestelmiä. Lisäksi Suomen Tunnistetieto katsoo, että tietokannan rakenteen tulee mahdollistaa prosessit automatisoiduilla rajapintatyökaluilla. PEP-rekisterin osalta tulisi myös arvioida, voisiko rekisteritietojen tarkastamisella saada luottamuksensuojaa eli voisiko toimenpide olla rahanpesulain soveltamisen näkökulmasta riittävä toimenpide PEP-statusen selvittämiseksi. Lausunnossa nostetaan esille, että ilman luottamuksensuojaa ei PEP-rekisterin luominen ilmoitusvelvollisten näkökulmasta juurikaan vähennä hallinnollista taakkaa.

Suomen Tunnistetieto toteaa lisäksi, että jatkovalmistelussa on tärkeää huomioida PEP-rekisterin tietojen saatavuus sellaisille kansainvälisille tietopalveluntarjoajille, jotka tarjoavat ulkomaisista henkilöistä PEP-tietoja ilmoitusvelvollisille. Tietosisällön ajantasaisuuden varmistamiseksi lausunnossa nostetaan esille arviomuistiossa esitetty velvollisuus henkilöille itselleen ilmoittaa tiedot omalta osaltaan, perheenjäsenistä ja yhtiökumppaneista. Suomen Tunnistetieto kuitenkin katsoo, että jatkovalmistelussa tulee arvioida sitä, onko tällaisen velvoitteen asettaminen yksityishenkilölle kohtuullista tai vaihtoehtoisesti, jos päädytään muuhun ratkaisuun, niin hyväksytäänkö ilmoittamisen osalta mahdollinen puutteellisempi PEP-rekisterin tietosisältö.

Suomen Yrittäjät ry suhtautuu hankkeeseen varauksellisesti. Lausunnossa nostetaan esille, että rahanpesulainsäädännön noudattaminen on jo nykyisin luonut raskaan hallinnollisen taakan pienille ja keskisuurille yrityksille. Hallinnollista taakkaa ei ole perusteltua lisätä nykyisestä. Suomen Yrittäjät ry toteaaakin, ettei arviomuistion perusteella keskitetty kansallinen tietojärjestelmä tuo mitään merkittäviä etuja vaan hankkeessa halutaan luoda kallis tietojärjestelmä, joka lisää yritysten hallinnollista taakkaa ja kustannuksia tuottamatta kuitenkaan merkittäviä hyötyjä. Lisäksi lausunnossa nostetaan esille se, ettei maksullinen julkishallinnon ylläpitämä palvelu toisi luottamuksen suojaa tiedoille. Suomen Yrittäjät ry suhtautuukin arviomuistion perusteella varauksellisesti hankkeen kustannushyötysuhteeseen.

Suomen Yrittäjät suhtautuu hyvin varauksellisesti PEP-rekisterihankkeeseen myös kilpailuoikeudellisesta näkökulmasta. Lausunnossa nostetaan esille, että markkinoilla on runsaasti palvelua tarjoavia kaupallisia toimijoita, joiden toiminta muuttuisi käytännössä liiketaloudellisesti mahdottomaksi. Kaupalliset palveluntarjoajat joutuisivat kilpailemaan palvelua vastaan, jota asiakkaat olisivat lakisääteisesti velvollisia käyttämään.

Työ- ja elinkeinoministeriö kannattaa lähtökohtaisesti hankkeen edistämistä, sillä se olisi omiaan edistämään ilmoitusvelvollisten mahdollisuuksia selvittää luotettavasti asiakkaidensa PEP-statuksen. Ottaen huomioon tehtävän luonteen, ja mm. tietojen arkaluonteisuuden ja linkin kansalliseen turvallisuuteen, ministeriö pitää perusteltuna, että tehtävää hoitamaan asetettaisiin viranomainen. Myös jatkuvuus tehtävän hoidossa puoltaisi tätä ratkaisua. Työ- ja elinkeinoministeriö pitää hyvänä, että jo esivalmistelussa on huomioitu mm. elinkeinovapauden ja kilpailuoikeuden (kilpailuneutraliteetti) näkökulmat, sekä pyritty selvittämään ilmoitusvelvollisten näkökulmia mahdollisen keskitetyn rekisterin perustamisen suhteen. Lausunnossa nostetaan esille, että jatkossa olisi pyrittävä kartoittamaan erilaiset tekniset ja rakenteelliset toteutustavat, ja miten erilaiset vaihtoehdot vaikuttavat rekisterin sujuvaan käyttöön ja hintatasoon. Ministeriö kannattaa sitä, että vaikutusten arvioinnissa pyritään huomioimaan ilmoitusvelvollisten varsin heterogeeninen joukko, jolloin myös vaikutukset voivat vaihdella eri ilmoitusvelvollisryhmien välillä.

Työ- ja elinkeinoministeriö kiinnittää lausunnossaan huomiota ilmoitusvelvollisille mahdollisesti asetettaviin uusiin toimintavelvoitteisiin ja niistä aiheutuviin kustannuksiin, ja suhtautuu varauksellisesti mahdollisen perustettavan rekisterin pakolliseen käyttöön, erityisesti silloin, jos tietoja olisi lisäksi kysyttävä asiakkaalta. Tämä olisi myös ristiriidassa riskiperusteisen toimintaperiaatteen kanssa. Ministeriö pitää myönteisenä, että viranomaisrekisterin perustamisen ei ole arvioitu vaikuttavan olennaisesti nykyisin palveluja tarjoavien yritysten liiketoimintaan, niiden tarjotessa myös monia muita palveluja muun muassa pakotteisiin liittyen. Vaikutukset riippuvat kuitenkin siitä, miten rekisteriä tulisi ja olisi mahdollista käyttää. Ministeriö katsoo valmistelun lähtökohtana olevan se, että rekisterin kustannukset katetaan rekisterin käyttäjiltä kerättävillä maksuilla. Lausunnossa nostetaan kuitenkin esille, että tässä vaiheessa valmisteluja on vaikea ottaa kantaa rekisterin perustamisen ja ylläpidon tarkempiin kustannuksiin, jotka riippuvat olennaisesti keskitetyn järjestelmän toteutustavasta. Koska rekisterin käytettävyyteen ja hyödyllisyyteen vaikuttaa keskeisesti sen käytön hintataso, pitää ministeriö rekisterin ylläpitäjäksi parhaimpana vaihtoehtona Digi- ja väestötietovirastoa, joka nykyisin hallinnoi ja ylläpitää erinäisiä henkilörekistereitä, ja joilla on niihin liittyvä osaaminen ja käytännöt. Lausunnossa nostetaan esille, että jatkossa tulisi vielä selvittää, voisiko PEP-tiedon/statuksen mahdollisesti sisällyttää olemassa oleviin henkilötietoihin väestötietorekisterissä, jolloin ei välttämättä olisi tarvetta perustaa kokonaan uutta rekisteriä. Patentti- ja rekisterihallituksen osalta ministeriö toteaa, että se ei hallinnoi yritys- ja yhteisörekistereistä erillisiä henkilörekisterejä.

Ulkoministeriö toteaa, että kuvatus kaltaisiin keskitettyihin järjestelmiin sisältyy aina potentiaalisia riskejä henkilötietojen näkökulmasta. Ulkoministeriö kuitenkin kiinnittää positiivista huomiota siihen, että tietosuoja-asetus on arviomuistiossa huomioitu varsin kattavasti. Ulkoministeriö toivoo tarkennettavaksi, kuinka esitetyn keskitetyn tietojärjestelmän osalta suhtaudutaan siihen, että tietoja PEP-henkilöistä luovutettaisiin myös ns. varmuuden vuoksi. Ministeriö toteaa, että arviomuistio jättää auki kysymyksen, onko ministeriöllä velvollisuus luovuttaa tiedot kaikista sen PEP-henkilöistä ja perheenjäsenistä. Tässä tapauksessa järjestelmään päätyisi tietoja sellaisista henkilöistä, joiden osalta asiakkuus ilmoitusvelvolliseen tahoon ei välttämättä koskaan realisoituisi.

Ulkoministeriö nostaa myös arviomuistion lausunnon yhteydessä esille kysymyksen koskien PEP-henkilöiden määritelmää (rahanpesulain 1 luvun 4 §:n 1 momentin 11 kohta) ja esittää, että poliittisesti vaikutusvaltaisten henkilöiden keskitetystä henkilötietojärjestelmästä jätetään kokonaan pois diplomaatit. Suurlähettiläänä tai asiainhoitajana suomalainen diplomaatti toimii edustuston päällikkönä tai tämän sijaisena (väliaikainen asiainhoitaja). Ministeriö toteaa, että diplomaatit palvelevat virkatehtävässä ja edustavat Suomea, eivätkä ne ulkoministeriön tulkinnan mukaan tässä yhteydessä kuulu poliittisesti vaikutusvaltaisiin henkilöihin. Rahanpesulain

tulkinta on johtanut siihen, että yleisuralla palvelevat diplomaatit eivät ulkomaille muuttaessaan ole saaneet normaaleja pankkipalveluja.

Ulosottolaitos toteaa yleisesti, että se pitää keskitetyn kansallisen PEP-tietojärjestelmän käyttöönottoa tarpeellisena. Tietojärjestelmä tehostaisi rahanpesun estämistä helpottamalla ilmoitusvelvollisten asiakkaan asemaa koskevaa tiedonhankintaa. Lisäksi Ulosottolaitos katsoo, että jos keskitetyn kansallisen PEP-tietojärjestelmän käytöstä perittäisiin ilmoitusvelvollisilta käyttömaksu, maksamaton maksu voitaisiin periä ulosottoteitse. Muutoin PEP-tietojärjestelmän perustamisella ei olisi vaikutuksia Ulosottolaitoksen toimintaan tai ulosottomenettelyyn.

Vakuutusosikeus toteaa, ettei se pidä tarpeellisena vakuutusosikeuden jäsenten osalta uuden itsenäisen kansallisen PEP-rekisterin perustamista. Lausunnossa kuitenkin nostetaan esille, että arviomuistiossa määritellyt tavoitteet ovat hyviä ja parannuksia tulee tehdä ilmoitusvelvollisten mahdollisuuksiin hankkia tietoja PEP-henkilöistä sekä heidän perheenjäsenistään ja yhtiökumppaneista. Näiden tietojen tulee myös olla luotettavia ja ajantasaisia. Vakuutusosikeus toteaa, että mikäli erillisen rekisterin perustamiseen päädytään, tulisi rekisterinpitäjän olla viranomainen ja toteuttamisessa tulee, kuten arviomuistiossakin on todettu, ottaa huomioon kansallisen turvallisuuden suojaaminen sekä huolehtia kattavasta tietosuojasta ja –turvasta.

Vakuutusosikeus nostaa esille, että rahanpesulaissa tarkoitetut vakuutusosikeuden jäsenet, jotka on nimitetty joko vakinaiseen virkaan tai yli vuoden kestävään määräaikaiseen virkasuhteeseen, ovat velvollisia ilmoittamaan tietonsa sidonnaisuus- ja sivutoimirekisteriin. Tästä johtuen vakuutusosikeus katsoo, ettei ole perusteltua, että vakuutusosikeuden jäsenten tiedot tulisi ilmoittaa myös mahdollisesti perustettavaan erilliseen PEP-rekisteriin. Tämä lisäisi hallinnollista työtä huomattavasti, kun samoja tietoja ilmoitettaisiin kahteen eri rekisteriin, eikä erillinen rekisteri lisäisi tietojen saatavuutta, luotettavuutta ja ajantasaisuutta. Tämän vuoksi vakuutusosikeus katsoo, että vakuutusosikeuden jäsenten kohdalla tulisi hyödyntää sidonnaisuus- ja sivutoimirekisterin tietoja joko suoraan rekisterin nimihauulla tai rakentamalla kyselypohjainen järjestelmä, jossa tarvittavat tiedot haettaisiin sidonnaisuus- ja sivutoimirekisteristä. Vakuutusosikeus nostaa esille, että sen jäsenten perheenjäsenten tiedot olisivat entiseen tapaan tarkastettavissa väestötietojärjestelmästä, joten siltäkään osin erillisen PEP-rekisterin perustaminen ei olisi tarpeellista. Yhtiökumppanit ovat vakuutusosikeuden tuomarijäsenten osalta harvinaisia ja ottaen huomioon, että sidonnaisuus- ja sivutoimirekisteriin merkitään tuomareille myönnetty sivutoimet ja lääkärijäsenten ja asiantuntijajäsenten osalta esimerkiksi heidän muut työpaikkansa ja toimensa, niin sidonnaisuus- ja sivutoimirekisteristä olisi vakuutusosikeuden käsityksen mukaan saatavissa tietoa ainakin PEP-henkilöllä olevan yhtiön tai muun toimen nimen osalta. Vakuutusosikeus kuitenkin huomauttaa, että nykyisellään ilmoitusvelvollisuus ei koske vuoden tai alle vuoden mittaisiin määräaikaisiin virkasuhteisiin nimettyjä jäseniä, jolloin jatkovalmistelussa voisi tarvittaessa selvittää, että ilmoitusvelvollisuus laajennettaisiin myös lyhyisiin määräaikaisiin virkasuhteisiin, jolloin sidonnaisuus- ja sivutoimirekisteristä olisi kattavasti saatavissa kaikkien jäsenten tiedot. Lisäksi vakuutusosikeus tuo esille, että mikäli erillinen PEP-rekisteri perustettaisiin ja mikäli ilmoitusvelvollisuus PEP-henkilöistä olisi sillä tuomioistuimella, jossa PEP-henkilö on jäsenenä, niin jatkovalmistelussa tulisi selvittää, miten tuomioistuimen tunnistautuminen järjestelmään toteutettaisiin. Vakuutusosikeuden näkemyksen mukaan ei myöskään ole perusteltua, tuomioistuimen riippumaton asema huomioon ottaen, että tuomioistuimelle voitaisiin asettaa sanktio siitä, ettei tarvittavia tietoja ole ilmoitettu mahdollisesti perustettavaan PEP-rekisteriin.

Valtioneuvoston kanslia toteaa, että arviomuistiossa on käsitelty kattavasti keskitettyyn kansalliseen tietojärjestelmään liittyviä kysymyksiä ja vielä lisäselvittelyä vaativia seikkoja. Valtioneuvoston kanslia katsoo, että asian jatkovalmistelussa tulee arvioida, ovatko pohditut keinot oikeassa suhteessa niillä aikaansaatavaan vaikuttavuuteen. Jatkovalmistelussa tulee nykyistä kattavammin punnita myös keskitetyn rekisterin tarpeellisuutta ja siitä saatavia hyötyjä suhteessa hallinnolliseen taakaan sekä kiinnittää erityistä huomiota myös tietoturvallisuuden liittyviin kysymyksiin sekä tietosuojaan ja henkilötietojen käsittelyn minimointiin. Valtioneuvoston kanslia katsoo arviomuistion perusteella vaikuttavan siltä, että mikäli ehdotettu rekisteri otetaan käyttöön, tulisi sille uusia hallinnollisia tehtäviä, mikäli sen tulisi ilmoittaa keskitettyyn rekisteriin tiedot ministereistä ja valtiosuhteista. Valtio-omisteisten yhtiöiden osalta muistion perusteella vaikuttaa kuitenkin siltä, ettei valtioneuvoston kanslialle tulisi suoraan uusia velvoitteita.

Valtioneuvoston kanslia toteaa, että ylimmän valtiojohtoon osalta sekä valtioneuvoston vaihdokset (hallitusvaihdos) että valtioneuvostossa toimeenpannut muutokset (ministerivaihdos) julkaistaan säädöskokoelmassa (Finlex-verkkopalvelussa) tasavallan presidentin avoimissa kirjeissä. Valtioneuvoston kanslia katsoo, että mahdollisen lainsäädännön jatkovalmistelun yhteydessä tulee tarkastella sitä mahdollisuutta, että ministereiden osalta rekisterinpitäjä tekisi tarvittavat merkinnät rekisteriin säädöskokoelmassa julkaistavien tietojen perusteella. Erillisten ilmoitusten toimittaminen rekisterinpitäjälle säädöskokoelmassa jo julkaistuista tiedoista merkitsisi päällekkäistä työtä ja aiheuttaisi näin ollen ylimääräistä hallinnollista taakkaa. Lisäksi valtioneuvoston kanslia toteaa, että jatkovalmistelussa tulisi selkeyttää sitä, mikä taho vastaisi tietojen ilmoittamisesta PEP-rekisteriin ministereiden osalta, sillä ministerit käytännössä hoitavat tehtäviään eri ministeriöissä, minkä lisäksi useimmat ministerit ovat myös kansanedustajia. Tämä tulisi huomioida myös poliittisten valtiosuhteiden osalta, sillä vaikka he ovat valtioneuvoston kanslian virkamiehiä, he kuitenkin työskentelevät eri sijoitusministeriöissä.

Valtioneuvoston kanslia toteaa, että se ylläpitää luetteloa kaikista Suomen valtion omistamista yhtiöistä. Yhtiöluettelo löytyy valtioneuvoston kanslian verkkosivuilta. Valtioneuvoston kanslia toteaa arviomuistion tavoin, että se ei ylläpidä luettelointia muiden valtioiden omistamista suomalaisista yrityksistä. Kanslian tietojen mukaan myöskään muut ministeriöt eivät ylläpidä tällaista listausta. Valtioneuvoston kanslia nostaa esille, että valtio-omisteisille yrityksille on jatkuvasti tulossa erilaisten lainsäädäntöhankkeiden perusteella lisää hallinnollista taakkaa, jota tulisi mieluummin vähentää kuin kasvattaa. Tämän vuoksi tulisi välttää sitä, että PEP-sääntelyn täytäntöönpanolla lisättäisiin hallinnollista taakkaa erilaisilla velvoitteilla, joilla olisi myös kerrannaisvaikutuksensa yritysten kustannuksiin ja viime kädessä asiakkaiden yritysten palveluista tai tuotteista maksamaan hintaan. Valtioneuvoston kanslia katsoo, että yritysten hallinnollisen taakan vähentämiseksi velvoitteet tulisivat kohdistaa ensisijaisesti itse PEP-henkilöihin.

Valtioneuvoston kanslia toteaa, että sen käsityksen mukaan hallitus- ja ministerivaihdoksista säädöskokoelmassa julkaistavissa avoimissa kirjeissä yksilöidään ministerit yksiselitteisesti, joten rekisterinpitäjän olisi mahdollista tehdä tarvittavat merkinnät PEP-rekisteriin näiden tietojen pohjalta. Tältä osin ei siten vaikuttaisi olevan perusteltua tarvetta sille, että jokin muu taho kuin rekisterinpitäjä käsitelisi ministereiden henkilötunnuksia PEP-rekisteriin tehtävien merkintöjen vuoksi. Valtioneuvoston kanslia korostaakin tarvetta kiinnittää erityisesti huomiota henkilötietojen käsittelyn minimointiin.

Valtioneuvoston kanslia toteaa, että viranomaisen tehtävien laiminlyöntiin sovelletaan virkavastuuta koskevia säännöksiä. Valtioneuvoston kanslia kannattaa muistiossa todettua, jonka mukaan viranomaisen PEP-rekisteritietojen ilmoitusvelvollisuuden mahdollista laiminlyöntiä tulisi tarkastella virkavelvollisuuksien laiminlyöntinä, ei hallinnollisten sanktioiden kautta.

Verohallinto kannattaa PEP-rekisterin perustamisen jatkoselvittämistä ja katsoo, että keskitetty rekisteri voisi tuottaa kansallisesti lisäarvoa siinä tilanteessa, että sen tietosisällön laadun, eheyden ja ajantasaisuuden varmistamiseen kiinnitetään erityistä huomiota rekisterin valmistelusta lähtien. Näin ollen, jos rekisteri perustuisi henkilöiden omaan ilmoitusvelvollisuuteen, tulisi rekisterinpitäjän kyetä tehokkaasti valvomaan tietojen ilmoittamisen lisäksi myös oikeellisuutta ja täsmällistä päivittämistä. Lisäksi lausunnossa nostetaan esille, että laiminlyönneistä tulisi rekisterin käyttötarkoitus huomioiden seurata riittävän ankarat sanktiot. Mikäli rekisterin tietoihin ja ilmoitusten kattavuuteen ei riittävällä varmuudella voisi luottaa, aiheuttaisi se ylimääräisenä tarkistettavana lähteenä päinvastoin lisätaakkaa rahanpesun ilmoitusvelvollisille ja lisäksi käyttöarvo tietolähteenä valvojille ja huolehtimisvelvollisille viranomaisille olisi tällöin huono.

Verohallinto nostaa esille, että tiedonsaantioikeuksia on arvioitu vain ilmoitusvelvollisten ja valvojien näkökulmasta. Lausunnossa nostetaan esille, että huolehtimisvelvollisena *Verohallinnon* tiedonsaantioikeus olisi tarpeen varmistaa, sillä PEP-rekisterillä olisi vaikutusta erityisesti korruption torjuntaan ja korruptio, verorikokset ja rahanpesu liittyvät usein toisiinsa. *Verohallinto* nostaa esille, että se voi verovalvonnan yhteydessä havaita esimerkiksi virkamiehen lahjontaa, elinkeinotoiminnasatapahtuvaa lahjontaa sekä muutoin lahjuksen luonteisia etuja. Havaintoja voi tulla esimerkiksi verotarkastuksen yhteydessä, jolloin suoritusten todellisen luonteen arvioinnissa tieto henkilön poliittisesta vaikutusvallasta on merkityksellinen.

Verohallinto toteaa, että se on valmis tukemaan rekisterin tietojen tehokasta valvontaa, mutta lainsäädännön tulee mahdollistaa verotustietojen luovuttaminen tähän tarkoitukseen. *Verohallinto* nostaa esille, että se voisi saada esimerkiksi verotarkastusten yhteydessä tietoonsa mahdollisia PEP-tietojen ilmoitusvelvollisuuden laiminlyönnejä ja mahdolliset havainnot tulisi voida saattaa rekisterinpitäjän tietoon. Lausunnossa todetaan, että mahdollisessa jatkovalmistelussa tulisi huomioida oma-aloitteiset tiedonluovutukset *Verohallinnosta* rekisterinpitäjälle ja tietoja tulisi voida antaa myös rekisterinpitäjän pyynnöstä.

Verohallinto yhtyy arviomuistiossa esitettyyn näkemykseen siitä, ettei *Verohallintoa* voida pitää tarkoituksenmukaisena rekisterinpitäjänä. *Verohallinto* kuitenkin katsoo, että PRH:lla olisi paremmat lähtökohdat PEP-rekisterin asianmukaiseen toteuttamiseen, ottaen huomioon verrattain tuore edunsaajarekisterin käyttöönotkokokemus ja PRH:n rooli valvojana. Lisäksi DVV:n osalta todetaan, ettei sillä ole rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estämiseen liittyviä tehtäviä tällä hetkellä, jolloin kyseessä olisi täysin uusi velvollisuus, jos rekisterinpitäjäksi valittaisiin DVV. *Verohallinto* katsoo, että edellä esiin nostetut huomiot voisivat vaikuttaa vaadittuun työmäärään ja kustannuksiin. *Verohallinto* nostaa esille myös edunsaajarekisterin tietojen laatuun ja kattavuuteen liittyvät merkittävät haasteet ja katsoo, että mikäli PEP-rekisteri päätettäisiin toteuttaa, tulisi kokemuksia edunsaajarekisteristä hyödyntää aktiivisesti ja varmistaa, että niin lainsäädäntö kuin viranomaisen resurssointi tukevat maksimaalisesti kattavaa, ajantasaista ja laadukasta tietoa sisältävän rekisterin toimintaa.

Veikkaus Oy kannattaa arviomuistiossa esitettyä PEP-tietojärjestelmää. *Veikkaus Oy:n* näkemyksen mukaan PEP-tietojärjestelmä toteutuessaan voisi parantaa PEP-selvitysten luotettavuutta, asiakkaan tuntemisen prosessin tehokkuutta ja vähentää hallinnollista taakkaa, kun rahanpesulain mukaista tehostetun tuntemisvelvollisuuden toteuttamista varten tarvittavat tiedot olisivat saatavilla, kattavia, ajantasaisia ja luotettavia. Lausunnossa nostetaan esille ulkomaisten asiakkaiden aseman selvittäminen, sillä PEP-tietojärjestelmä sisältäisi lähtökohtaisesti tietoja vain suomalaisista henkilöistä. *Veikkaus Oy* esittää harkittavaksi, voisivatko kaupalliset toimijat käyttää rekisteriä, jolloin ilmoitusvelvolliset voisivat tarvittaessa käyttää ai-

noastaan yhtä tietolähdettä, ellei riskiperusteinen arviointi muuta edellyttäisi. Käytöstä perittävien maksujen osalta Veikkaus Oy toteaa, että niiden tulisi olla kohtuullisia.

Veikkaus Oy:n näkemyksen mukaan kansallisessa lainsäädännössä tulisi säätää selkeästi myös ilmoitusvelvollisen PEP-tietojärjestelmää käyttäessä tapahtuvan henkilötietojen käsittelyn oikeusperusteesta säätämällä käsittelystä siten, että ilmoitusvelvollisella on lakisääteinen oikeus käsitellä rekisterin tietoja toteuttaakseen tehostettua tuntemisvelvollisuutta koskevat velvollisuutensa. Oikeusperusteesta säädettäessä olisi huomioitava myös erityinen peruste erityisten henkilötietoryhmien käsittelyyn ja säädettävä selkeä poikkeusperuste niiden käsittelyyn.

Veikkaus Oy nostaa myös esille, että Suomen rahapelimarkkinat on tarkoitus avata osittain lisenssijärjestelmässä eli toimilupajärjestelmässä tapahtuvalle kilpailulle. Suomen rahapelimarkkinoille tullee siten uusia ulkomaille sijoittautuneita rahapeliyhtiöitä, joiden asiakkaina olisi mahdollisesti suuri määrä suomalaisia. Veikkaus Oy toteaa, että mahdollisessa jatkovalmistelussa tulisi kiinnittää huomiota siihen, pitäisikö myös tällaisilla toimijoilla olla oikeus tai velvollisuus käyttää keskitettyä kansallista PEP-tietojärjestelmää. Lisäksi Veikkaus Oy toteaa, että jatkovalmistelussa tulisi kiinnittää huomiota myös siihen, millaisia mahdollisia vaikutuksia keskitetyllä PEP-tietojärjestelmällä olisi nykyiseen rahanpesulakiin ja ilmoitusvelvollisten velvollisuuksiin toteuttaa asiakkaan tuntemista koskevia toimenpiteitä. Myös tietojen luotettavuuden takaamiseksi tulisi varmistaa, että mahdolliset tietojärjestelmässä ilmenneet puutteelliset tai virheelliset tiedot olisi mahdollista ilmoittaa rekisterin ylläpitäjälle.

Yksityishenkilö tuo lausunnossaan esiin muun muassa yleisellä tasolla tietosuojaan liittyviä näkemyksiään. Lisäksi lausunnossa nostetaan esille se, että maksuista ja veroista tulee säätää lailla, ei asetuksilla.